

GR

Πρακτικός οδηγός
για την εφαρμογή
του νέου
Κανονισμού
Βρυξέλλες II

www.europa.eu.int/civiljustice

Εισαγωγή

Ο χώρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ελευθερία, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη βοηθά τους πολίτες στην καθημερινή ζωή τους κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους και όποτε χρειάζεται να απευθυνθούν στα Δικαστήρια για να επιδιώξουν την αναγκαστική άσκησή τους.

Από την 1 Μαρτίου 2005, η δικαιοδοσία, η αναγνώριση και η εκτέλεση των αποφάσεων που αφορούν στη γονική μέριμνα διέπεται από τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) Νο 2201/2003 της 27 Νοεμβρίου 2003 ("the new Brussels II Regulation").

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατάρτισε αυτόν τον Πρακτικό Οδηγό σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Σκοπός του είναι να δώσει κατευθύνσεις στους διαδίκους, τους δικαστές, τους δικηγόρους και τις κεντρικές υπηρεσίες. Ο Πρακτικός Οδηγός δεν είναι δεσμευτικός ούτε και προδικάζει τυχόν αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ή των εθνικών Δικαστηρίων σχετικά με τον Κανονισμό.

Ελπίζω ότι θα φανεί χρήσιμος και θα σας καταστήσει καλύτερους γνώστες αυτού του σύνθετου και σημαντικού θέματος.

Με τις καλύτερες ευχές.

Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
Franco Frattini

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	σ. 2
I. Πεδίο εφαρμογής	σ. 6
1. Προκαταρκτικές διατάξεις και πεδίο γεωγραφικής εφαρμογής	σ. 7
(α) Γενικός κανόνας	σ. 7
(β) Μεταβατικοί κανόνες	σ. 7
2. Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής	σ. 10
2.1. Ποια ζητήματα καλύπτονται από τον κανονισμό;	σ. 10
(α) Ζητήματα καλυπτόμενα από τον κανονισμό	σ. 10
(β) Θέματα που εξαιρούνται από τον κανονισμό	σ. 11
2.2. Ποιες αποφάσεις καλύπτονται από τον κανονισμό;	σ. 12
2.3. Ο κανονισμός δεν εμποδίζει τα δικαστήρια από τη λήψη προσωρινών και ασφαλιστικών μέτρων σε επείγουσες περιπτώσεις	σ. 13
II. Ποιου κράτους μέλους τα δικαστήρια έχουν διεθνή Δικαιοδοσία;	σ. 14
1. Γενικός κανόνας – το κράτος της συνήθους διαμονής του τέκνου	σ. 15
2. Εξαιρέσεις του γενικού κανόνα	σ. 16
(α) Διατήρηση της διεθνούς δικαιοδοσίας του κράτους μέλους της προγενέστερης συνήθους διαμονής του παιδιού	σ. 16
(β) Αρμοδιότητα σε περιπτώσεις απαγωγής τέκνου	σ. 20
(γ) Παρέκταση αρμοδιότητας	σ. 20
(δ) Παρουσία του παιδιού	σ. 21
(ε) Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας	σ. 21
III. Παραπομπή σε δικαστήριο καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση	σ. 22
1. Υπό ποιες συνθήκες είναι δυνατή η παραπομπή μιας υπόθεσης;	σ. 24
2. Ποια διαδικασία εφαρμόζεται;	σ. 24
3. Ορισμένα πρακτικά θέματα	σ. 25

IV. Τι συμβαίνει εάν ασκηθούν οι ίδιες αγωγές ενώπιον δικαστηρίων δύο διαφορετικών κρατών μελών;	σ. 28
V. Πώς μπορεί μια απόφαση να αναγνωρισθεί και να εκτελεσθεί σε άλλο κράτος μέλος;	σ. 30
VI. Οι κανόνες σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας	σ. 32
1. Το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας αναγνωρίζεται και εκτελείται άμεσα σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό	σ. 33
2. Τι περιλαμβάνει ο όρος "δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας";	σ. 33
3. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την έκδοση πιστοποιητικού;	σ. 33
4. Πότε ο δικαστής προέλευσης εκδίδει το πιστοποιητικό;	σ. 34
(α) Το δικαίωμα επικοινωνίας συμπεριλαμβάνει διασυνοριακή κατάσταση	σ. 34
(β) Το δικαίωμα επικοινωνίας δε συμπεριλαμβάνει διασυνοριακή κατάσταση	σ. 34
5. Είναι δυνατόν να ασκηθεί προσφυγή κατά του πιστοποιητικού;	σ. 34
6. Ποια είναι τα αποτελέσματα του πιστοποιητικού;	σ. 35
7. Η εξουσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους εκτέλεσης να προβαίνουν σε πρακτικούς διακανονισμούς για την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας	σ. 35
VII. Οι κανόνες σχετικά με την απαγωγή τέκνου	σ. 36
1. Διεθνής δικαιοδοσία	σ. 38
2. Κανόνες για να εξασφαλιστεί η άμεση επιστροφή του παιδιού	σ. 40
2.1. Το δικαστήριο αξιολογεί το κατά πόσον μια απαγωγή έχει γίνει σύμφωνα με τους όρους του κανονισμού	σ. 40
2.2. Το δικαστήριο διατάσσει πάντα την επιστροφή του παιδιού εάν το παιδί μπορεί να προστατευθεί στο κράτος μέλος προέλευσης	σ. 40
2.3. Έχει δοθεί η δυνατότητα ακρόασης στο παιδί και στον αιτούντα την επιστροφή του	σ. 41
2.4. Το δικαστήριο οφείλει να εκδώσει απόφαση εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων	σ. 41
3. Τι συμβαίνει αν το δικαστήριο αποφασίσει τη μη επιστροφή του παιδιού;	σ. 44
4. Το δικαστήριο προέλευσης είναι αρμόδιο να εξετάζει την ουσία της υπόθεσης στο σύλόνό της	σ. 45
5. Η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης	σ. 45

6.	Η κατάργηση της διαδικασίας κήρυξης εκτελεστότητας απόφασης του δικαστηρίου προέλευσης η οποία συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού	σ. 47
7.	Νέα μετακίνηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος	σ. 48
	VIII. Εκτέλεση	σ. 50
	IX. Ακρόαση του παιδιού	σ. 52
	X. Συνεργασία μεταξύ κεντρικών αρχών και μεταξύ δικαστηρίων	σ. 54
	XI. Σχέσεις μεταξύ του κανονισμού και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών	σ. 56
	Παράρτημα: Η διαδικασία διαζυγίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση - Σύνοψη των κανόνων που διέπουν τις γαμικές διαφορές	σ. 59
	Διαγράμματα	σ. 62

Ι. Πεδίο εφαρμογής

1. Προκαταρκτικές διατάξεις και πεδίο γεωγραφικής εφαρμογής

Σε ποια κράτη και από ποια ημερομηνία εφαρμόζεται ο κανονισμός;

α Γενικός κανόνας

Άρθρο 72

Ο κανονισμός εφαρμόζεται από την 1η Μαρτίου 2005 σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξαιρουμένης της Δανίας. Εφαρμόζεται στα δέκα κράτη μέλη τα οποία προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004. Ο κανονισμός ισχύει άμεσα στα κράτη μέλη και υπερέχει του εθνικού δικαίου.

Άρθρο 64

Ο κανονισμός εφαρμόζεται στο σύνολό του σε:

- αγωγές που ασκούνται και
- έγγραφα που συντάσσονται ή καταχωρούνται ως δημόσια έγγραφα και
- συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των μερών μετά την 1η Μαρτίου 2005 (Άρθρο 64 παράγραφος 1)

β Μεταβατικοί κανόνες

Οι κανόνες περί αναγνώρισης και εκτέλεσης του κανονισμού εφαρμόζονται, σε σχέση με αγωγές που έχουν ασκηθεί πριν από την 1η Μαρτίου 2005, σε τρεις κατηγορίες αποφάσεων:

- α) Αποφάσεις που εκδίδονται μετά την 1η Μαρτίου 2005 κατόπιν αγωγής που έχει ασκηθεί πριν από αυτήν την ημερομηνία αλλά μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II (Άρθρο 64 παράγραφος 2).
- β) Αποφάσεις που εκδίδονται πριν από την 1η Μαρτίου 2005 κατόπιν αγωγής που έχει ασκηθεί μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II σε υποθέσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Βρυξέλλες II (Άρθρο 64 παράγραφος 3).
- γ) Αποφάσεις που εκδίδονται πριν από την 1η Μαρτίου 2005 αλλά μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II κατόπιν αγωγής που έχει ασκηθεί πριν από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II (Άρθρο 64 παράγραφος 4).

Ο κανονισμός Βρυξέλλες II τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαρτίου 2001.

Όσον αφορά τα δέκα «νέα» κράτη μέλη τα οποία προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004, η σχετική ημερομηνία για την έναρξη ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II είναι η 1η Μαΐου 2004.

Οι δικαστικές αποφάσεις που εμπίπτουν στις κατηγορίες (α) έως (γ) αναγνωρίζονται και εκτελούνται σύμφωνα με το κεφάλαιο III του κανονισμού υπό ορισμένες προϋποθέσεις:

- το δικαστήριο το οποίο εκδίδει την απόφαση θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία του σε κανόνες οι οποίοι συμφωνούν με τον κανονισμό, τον κανονισμό Βρυξέλλες II ή σύμβαση η οποία εφαρμόζεται μεταξύ του κράτους μέλους προέλευσης και του κράτους μέλους εκτέλεσης·
- και, για αποφάσεις που έχουν εκδοθεί πριν από την 1η Μαρτίου 2005, ισχύει η προϋπόθεση ότι αφορούν διαζύγιο, δικαστικό χωρισμό ή ακύρωση γάμου ή γονική μέριμνα του κοινού τέκνου των συζύγων στα πλαίσια δίκης περί γαμικών διαφορών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το κεφάλαιο III για την αναγνώριση και την εκτέλεση εφαρμόζεται στο σύνολό του σε αυτές τις αποφάσεις, συμπεριλαμβανομένων των νέων κανόνων του τμήματος 4 το οποίο απαλλάσσει από τη διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας () ορισμένα είδη αποφάσεων (βλ. κεφάλαια VI και VII).

Παράδειγμα:

Εγείρεται αγωγή διαζυγίου ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους Α την 1η Δεκεμβρίου 2002 σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες II. Το δικαστήριο με αυτήν την ευκαιρία επιλαμβάνεται επίσης του ζητήματος της γονικής μέριμνας του κοινού τέκνου των συζύγων. Το δικαστήριο εκδίδει απόφαση την 1η Ιανουαρίου 2004 αναθέτοντας την επιμέλεια στη μητέρα και δικαίωμα επικοινωνίας στον πατέρα. Η μητέρα στη συνέχεια μεταβαίνει στο κράτος μέλος Β με το τέκνο.

Κατάσταση 1: Εάν τα κράτη μέλη Α και Β είναι αμφότερα “παλαιά” κράτη μέλη, ο μεταβατικός κανόνας του άρθρου 64 παράγραφος 3 επιτρέπει στον πατέρα να ζητήσει την άμεση αναγνώριση και εκτέλεση του δικαιώματος επικοινωνίας στο κράτος μέλος Β χωρίς να χρειάζεται διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας σύμφωνα με το κεφάλαιο III τμήμα 4 του κανονισμού, ακόμα και όταν η αγωγή έχει ασκηθεί πριν από την 1η Μαρτίου 2005.

Κατάσταση 2: Εάν τουλάχιστον ένα από αυτά τα δύο κράτη μέλη είναι “νέο” κράτος μέλος, δεν ισχύει κανένας από τους μεταβατικούς κανόνες του άρθρου 64, επειδή η απόφαση εκδόθηκε την 1η Ιανουαρίου 2004, δηλαδή πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II έναντι των “νέων” κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ 64

Μεταβατικές διατάξεις

Η υπόθεση αφορά:
 α) αγωγή που ασκείται ή
 β) δημόσιο έγγραφο που συντάσσεται ή
 γ) συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ των μερών
μετά την 1η Μαρτίου 2005;

ΝΑΙ
 Ο κανονισμός εφαρμόζεται στο σύνολό του (Άρθρο 64 παράγραφος 1)

OXI

Η υπόθεση αφορά απόφαση που εκδίδεται μετά την 1η Μαρτίου 2005 κατόπιν αγωγής που ασκήθηκε μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II και η διεθνής δικαιοδοσία θεμελιώνεται σε κανόνες που συμφωνούν με τον κανονισμό, τον κανονισμό Βρυξέλλες II ή σύμβαση που ισχύει μεταξύ του κράτους μέλους προέλευσης και του κράτους μέλους εκτέλεσης;

ΝΑΙ
 Η απόφαση αναγνωρίζεται και εκτελείται σύμφωνα με το κεφάλαιο III του κανονισμού (Άρθρο 64 παράγραφος 2).

OXI

Η υπόθεση αφορά απόφαση που εκδίδεται πριν από την 1η Μαρτίου 2005 κατόπιν αγωγής που ασκήθηκε μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II σε υπόθεση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Βρυξέλλες II;

ΝΑΙ
 Η απόφαση αναγνωρίζεται και εκτελείται σύμφωνα με το κεφάλαιο III του κανονισμού (Άρθρο 64 παράγραφος 3).

OXI

Η υπόθεση αφορά απόφαση που εκδίδεται πριν από την 1η Μαρτίου 2005 αλλά μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II κατόπιν αγωγής που ασκήθηκε πριν από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του κανονισμού Βρυξέλλες II σε υπόθεση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Βρυξέλλες II και η διεθνής δικαιοδοσία θεμελιώνεται σε κανόνες οι οποίοι συμφωνούν με τον κανονισμό, τον κανονισμό Βρυξέλλες II ή ισχύουσα σύμβαση μεταξύ του κράτους μέλους προέλευσης και του κράτους μέλους εκτέλεσης;

ΝΑΙ
 Η απόφαση αναγνωρίζεται και εκτελείται σύμφωνα με το κεφάλαιο III του κανονισμού (Άρθρο 64 παράγραφος 4).

OXI

Ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται.

2. Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής

2.1. Ποια ζητήματα καλύπτονται από τον κανονισμό;

α Ζητήματα καλυπτόμενα από τον κανονισμό

Ο κανονισμός θεσπίζει κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία (Κεφάλαιο II), την αναγνώριση και εκτέλεση (Κεφάλαιο III) και τη συνεργασία μεταξύ κεντρικών αρχών (Κεφάλαιο IV) στον τομέα της γονικής μέριμνας. Περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για την απαγωγή τέκνων και τα δικαιώματα επικοινωνίας.

➤ Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλες τις αστικές υποθέσεις που αφορούν την “ανάθεση, άσκηση, ανάθεση σε τρίτο, περιορισμό ή παύση της γονικής μέριμνας”

ΆΡΘΡΟ 1 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 β), 1 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2 ΚΑΙ 2 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 7

Ο όρος “γονική μέριμνα” ορίζεται ευρέως και καλύπτει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του δικαιούχου γονικής μέριμνας σε σχέση με το πρόσωπο ή την περιουσία του παιδιού. Αυτό συμπεριλαμβάνει όχι μόνο δικαιώματα επιμέλειας και επικοινωνίας αλλά εξίσου ζητήματα όπως η επιτροπεία και η τοποθέτηση παιδιού σε ανάδοχη οικογένεια ή σε ίδρυμα. Ο δικαιούχος της γονικής μέριμνας μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

Ο κατάλογος των υποθέσεων που χαρακτηρίζονται ως “γονική μέριμνα” σύμφωνα με τον κανονισμό στο άρθρο 1 παράγραφος 2 δεν είναι εξαντλητικός αλλά απλά ενδεικτικός.

Σε αντίθεση με τη Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (βλ. κεφάλαιο XI), ο κανονισμός δεν προσδιορίζει ανώτατη

ηλικία για τα παιδιά που καλύπτονται από τον κανονισμό αλλά αναθέτει το συγκεκριμένο ζήτημα στο εθνικό δίκαιο. Παρά το γεγονός ότι οι αποφάσεις περί γονικής μέριμνας αφορούν στις περισσότερες υποθέσεις ανηλίκους κάτω των 18 ετών, πρόσωπα κάτω των 18 ετών μπορεί να θεωρούνται χειραφετημένα σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ιδιαίτερα σε περίπτωση τέλεσης γάμου. Οι αποφάσεις που εκδίδονται όσον αφορά αυτά τα πρόσωπα δεν χαρακτηρίζονται καταρχήν ως υποθέσεις «γονικής μέριμνας» και κατά συνέπεια δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

➤ Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε “αστικές υποθέσεις”

ΆΡΘΡΟ 1 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 1 ΚΑΙ 2 ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ 7

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε “αστικές υποθέσεις”. Η έννοια των “αστικών υποθέσεων” ορίζεται ευρέως για τους σκοπούς του κανονισμού και καλύπτει όλες τις υποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2. Εάν μία συγκεκριμένη υπόθεση γονικής μέριμνας αποτελεί μέτρο “δημοσίου δικαίου” σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, για παράδειγμα η τοποθέτηση παιδιού σε ανάδοχη οικογένεια ή σε ίδρυμα, ο κανονισμός εφαρμόζεται.

➤ Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε μέτρα προστασίας που αφορούν την περιουσία του παιδιού

ΆΡΘΡΟ 1 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2 γ), ε) ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ 9

Όταν ένα παιδί διαθέτει περιουσία μπορεί ενδεχομένως να είναι απαραίτητο να ληφθούν ορισμένα προστατευτικά μέτρα, για παράδειγμα να διορισθεί πρόσωπο ή οργάνωση που να το συνδράμει και να το εκπροσωπεί σε σχέση με την περιουσία. Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε οποιοδήποτε μέτρο προστασίας μπορεί ενδεχομένως να κριθεί απαραίτητο για τη διαχείριση ή την πώληση της περιουσίας.

Τέτοια μέτρα μπορεί να είναι απαραίτητα εάν, για παράδειγμα, οι γονείς του παιδιού διαφωνούν όσον αφορά αυτό το ζήτημα.

Αντιθέτως, μέτρα που αφορούν την περιουσία αλλά δεν αφορούν την προστασία του παιδιού δεν καλύπτονται από τον κανονισμό αλλά από τον κανονισμό αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 2000 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις ("Κανονισμός Βρυξέλλες Ι"). Επαφίεται στο δικαστή να αξιολογήσει στη συγκεκριμένη υπόθεση κατά πόσον ένα μέτρο σχετικά με την περιουσία του παιδιού αφορά την προστασία του ή όχι. Ενώ ο κανονισμός εφαρμόζεται σε μέτρα προστασίας δεν εφαρμόζεται σε μέτρα που λαμβάνονται σαν αποτέλεσμα αξιοποιώνων πράξεων που διαπράττονται από το παιδί (αιτιολογική σκέψη 10).

β Θέματα που εξαιρούνται από τον κανονισμό

ΆΡΘΡΟ 1 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3 ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ 10

Το άρθρο 1 παράγραφος 3 απαριθμεί εκείνα τα θέματα που αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ακόμα και όταν ενδεχομένως συνδέονται στενά με θέματα γονικής μέριμνας (π.χ. υιοθεσία, χειραφεσία, επώνυμο και ονόματα του παιδιού).

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ 11

➤ Ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε υποχρεώσεις διατροφής

Οι υποχρεώσεις διατροφής και γονικής μέριμνας εξετάζονται συχνά στο πλαίσιο της ίδιας δικαστικής διαδικασίας. Οι υποχρεώσεις διατροφής δεν καλύπτονται εντούτοις από τον κανονισμό δεδομένου ότι διέπονται ήδη από τον κανονισμό Βρυξέλλες Ι. Ένα δικαστήριο το

οποίο είναι αρμόδιο σύμφωνα με τον κανονισμό θα είναι παρά ταύτα εν γένει αρμόδιο να αποφανθεί εξίσου για ζητήματα διατροφής κατ' εφαρμογή του άρθρου 5 παράγραφος 2 του κανονισμού Βρυξέλλες Ι. Αυτή η διάταξη επιτρέπει σε δικαστήριο το οποίο είναι αρμόδιο να ασχοληθεί με ζήτημα γονικής μέριμνας να αποφασίσει εξίσου σχετικά με τη διατροφή εάν αυτό το ζήτημα είναι παρεμπίπτον προς το ζήτημα της γονικής μέριμνας. Παρά το γεγονός ότι τα δύο ζητήματα μπορούν να εξεταστούν στο πλαίσιο της ίδιας δικαστικής διαδικασίας, η εκδοθείσα απόφαση θα αναγνωρίζεται και θα εκτελείται με βάση διαφορετικούς κανόνες. Το μέρος της απόφασης που αφορά τη διατροφή θα αναγνωρίζεται και θα εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με τους κανόνες του κανονισμού Βρυξέλλες Ι ενώ το μέρος της απόφασης που αφορά τη γονική μέριμνα θα αναγνωρίζεται και θα εκτελείται σύμφωνα με τους κανόνες του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙ.

2.2. Ποιες αποφάσεις καλύπτονται από τον κανονισμό;

➤ Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλες τις αποφάσεις περί γονικής μέριμνας

ΆΡΘΡΟ 1 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 Β) ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ 5

Σε αντίθεση με τον κανονισμό Βρυξέλλες II, ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε όλες τις αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήριο κράτους μέλους σε θέματα γονικής μέριμνας.

Ο κανονισμός Βρυξέλλες II εφαρμόζονταν σε αποφάσεις περί γονικής μέριμνας μόνο στο μέτρο που αυτές εκδίδοντο στο πλαίσιο γαμικών διαφορών και αφορούσαν το κοινό τέκνο των συζύγων. Για να εξασφαλιστεί η ίση μεταχείριση όλων των τέκνων, το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού επεκτείνεται για να καλύψει όλες τις αποφάσεις περί γονικής μέριμνας, ανεξαρτήτως γάμου ή μη των γονέων και ανεξαρτήτως του κατά πόσον οι διάδικοι είναι ή μη αμφότεροι βιολογικοί γονείς του συγκεκριμένου παιδιού.

➤ Ο κανονισμός δεν περιορίζεται σε δικαστικές αποφάσεις

ΆΡΘΡΟ 2 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 1 ΚΑΙ 4

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε δικαστικές αποφάσεις ασχέτως ονομασίας (διαταγή, διάταξη, απόφαση κ.λ.π). Εντούτοις, δεν περιορίζεται σε αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήρια αλλά εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε απόφαση εκδίδεται από αρχή που έχει διεθνή δικαιοδοσία σε θέματα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (π.χ. αρχές κοινωνικής πρόνοιας).

➤ Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε «δημόσια έγγραφα»

ΆΡΘΡΟ 46

Επιπλέον, ο κανονισμός εφαρμόζεται σε έγγραφα που έχουν επίσημα συνταχθεί ή καταχωρηθεί ως «δημόσια έγγραφα» και τα οποία είναι εκτελεστά στο κράτος μέλος στο οποίο συντάχθηκαν ή καταχωρήθηκαν. Τα έγγραφα αυτού του είδους, τα οποία πρέπει να αναγνωρίζονται και να κηρύσσονται εκτελεστά στα άλλα κράτη μέλη υπό τους ίδιους όρους όπως και οι δικαστικές αποφάσεις, συμπεριλαμβάνουν για παράδειγμα τα έγγραφα που συντάσσονται από συμβολαιογράφους.

➤ Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των μερών

ΆΡΘΡΟ 46

Ένα καινοτόμο χαρακτηριστικό του κανονισμού είναι ότι καλύπτει εξίσου συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των μερών στο βαθμό που αυτές είναι εκτελεστές στο κράτος μέλος στο οποίο συνήφθησαν. Στόχος είναι να ενθαρρύνει τα μέρη να συνάπτουν συμφωνίες για ζητήματα γονικής μέριμνας εκτός δικαστηρίων. Ως εκ τούτου, μία συμφωνία πρέπει να αναγνωρίζεται και να εκτελείται σε άλλα κράτη μέλη υπό τους ίδιους όρους όπως και οι δικαστικές αποφάσεις υπό τον όρο ότι η συμφωνία αυτή είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος στο οποίο συνάφθηκε, ανεξάρτητα από το κατά πόσον πρόκειται για ιδιωτική συμφωνία μεταξύ των μερών ή για συμφωνία που συνάφθηκε ενώπιον αρχής.

2.3. Ο κανονισμός δεν εμποδίζει τα δικαστήρια από τη λήψη προσωρινών και ασφαλιστικών μέτρων σε επείγουσες περιπτώσεις

Άρθρο 20

Το άρθρο 20 παρέχει τη δυνατότητα στα δικαστήρια να λαμβάνουν προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο σε σχέση με τέκνο που βρίσκεται στην επικράτειά τους έστω και αν το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει διεθνή δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης. Το μέτρο μπορεί να ληφθεί από δικαστήριο ή από αρχή που έχει αρμοδιότητα σε υποθέσεις που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (άρθρο 2 παράγραφος 1). Μια κοινωνική ή αρμόδια για τη νεολαία υπηρεσία μπορεί για παράδειγμα, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να έχει αρμοδιότητα λήψης προσωρινών μέτρων.

Το άρθρο 20 δεν είναι κανόνας ο οποίος απονέμει διεθνή δικαιοδοσία. Κατά συνέπεια, τα προσωρινά μέτρα παύουν να παράγουν αποτελέσματα όταν το αρμόδιο δικαστήριο λάβει τα μέτρα που κρίνει απαραίτητα.

Παράδειγμα:

Μια οικογένεια ταξιδεύει με αυτοκίνητο από το κράτος μέλος Α στο κράτος μέλος Β κατά τις θερινές τους διακοπές. Μόλις φθάνουν στο κράτος μέλος Β πέφτουν θύματα τροχαίου ατυχήματος στο οποίο τραυματίζονται όλοι. Το παιδί είναι μόνον ελαφρά τραυματισμένο ενώ οι δύο γονείς φθάνουν στο νοσοκομείο σε κωματώδη κατάσταση. Οι αρχές του κράτους μέλους Β χρειάζεται επειγόντως να λάβουν ορισμένα προσωρινά μέτρα για να προστατεύσουν το παιδί το οποίο δεν έχει συγγενείς στο κράτος μέλος Β. Το γεγονός ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους Α έχουν δικαιοδοσία σύμφωνα με τον κανονισμό ως προς την ουσία δεν εμποδίζει τα δικαστήρια ή τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους να αποφασίσουν, σε προσωρινή βάση, να λάβουν μέτρα για την προστασία του παιδιού. Αυτά τα μέτρα παύουν να εφαρμόζονται μόλις ληφθεί απόφαση από τα δικαστήρια του κράτους μέλους Α.

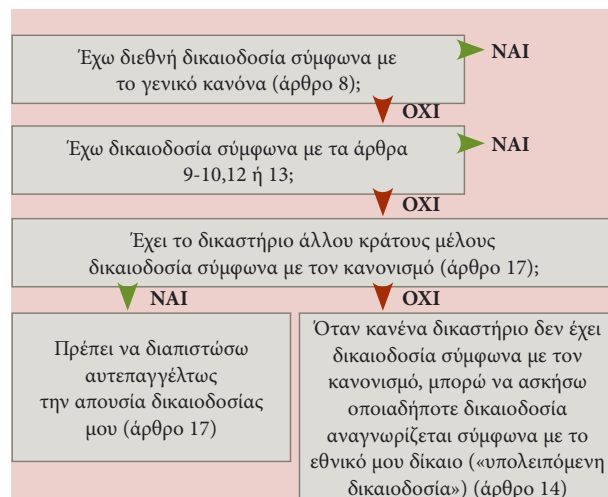

**II. Ποιου κράτους
μέλους τα
δικαστήρια
έχουν διεθνή
δικαιοδοσία;**

Οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται στα άρθρα 8 έως 14 δημιουργούν ένα πλήρες σύστημα βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας για να καθοριστεί το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια είναι αρμόδια. Ο κανονισμός καθορίζει απλά το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία αλλά όχι το δικαστήριο το οποίο είναι αρμόδιο στο εσωτερικό αυτού του κράτους μέλους. Αυτό το ζήτημα επαφίεται στο εθνικό δικονομικό δίκαιο (Βλ. Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο⁽¹⁾ και Δικαστικός Άτλαντας⁽²⁾).

Ένα δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αιτήματος που αφορά τη γονική μέριμνα οφείλει να προβεί στην ακόλουθη ανάλυση:

1. Γενικός κανόνας – το κράτος της συνήθους διαμονής του τέκνου

Άρθρο 8

Η βασική αρχή του κανονισμού είναι ότι το πλέον κατάλληλο δικαστήριο για ζητήματα γονικής μέριμνας είναι το δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του τέκνου. Η έννοια της «συνήθους διαμονής», η οποία χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο στα διεθνή νομικά μέσα, δεν προσδιορίζεται από τον κανονισμό, αλλά προσδιορίζεται από το δικαστή για κάθε περίπτωση χωριστά στη βάση πραγματικών στοιχείων. Η έννοια του όρου πρέπει να ερμηνευθεί σύμφωνα με τους στόχους και τους σκοπούς του κανονισμού.

Πρέπει να τονισθεί ότι αυτό δεν αναφέρεται σε οποιαδήποτε έννοια συνήθους διαμονής σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο αλλά σε μια «αυτόνομη» έννοια του κοινοτικού δικαίου. Σε περίπτωση που ένα παιδί μετακινείται από ένα κράτος μέλος σε κάποιο άλλο, η απόκτηση συνήθους διαμονής στο νέο κράτος μέλος συμπίπτει κατ' αρχήν με την «απώλεια» της συνήθους διαμονής στο προηγούμενο κράτος μέλος. Η εξέταση στην οποία προβαίνει ο δικαστής για κάθε περίπτωση χωριστά συνεπάγεται ότι ενώ το επίθετο «συνήθης» τείνει να προσδιορίσει μια κάποια διάρκεια, δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο ότι ένα παιδί αποκτά ενδεχομένως συνήθη διαμονή σε κάποιο κράτος μέλος αυτή την ίδια την ημέρα της άφιξής του, ανάλογα με τα πραγματικά στοιχεία της συγκεκριμένης περίπτωσης.

Το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας καθορίζεται κατά το χρόνο προσφυγής στο δικαστήριο. Μόλις ασκηθεί προσφυγή σε αρμόδιο δικαστήριο, καταρχήν αυτό διατηρεί διεθνή δικαιοδοσία ακόμα και αν το παιδί κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας αποκτήσει συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος μέλος (αρχή της «*perpetuatio fori*»).

(1) <http://www.europa.eu.int/civiljustice>

(2) http://www.europa/comm/justice_home/judicialatlascivil

Ως εκ τούτου η μεταβολή της συνήθους διαμονής του παιδιού ενώ εκκρεμεί η διαδικασία δε συνεπάγεται μεταβολή όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία.

Εντούτοις, εάν εξυπηρετεί το συμφέρον του παιδιού, το άρθρο 15 προβλέπει τη δυνατότητα παραπομπής της υπόθεσης, τηρουμένων ορισμένων προϋποθέσεων, σε δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο έχει μετοικήσει το παιδί (βλ. κεφάλαιο III). Εάν η συνήθης διαμονή του παιδιού αλλάξει σαν αποτέλεσμα παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης, η διεθνής δικαιοδοσία μπορεί να αλλάξει μόνο υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις (βλ. κεφάλαιο VII).

2. Εξαιρέσεις του γενικού κανόνα

Τα άρθρα 9, 10, 12 και 13 ορίζουν τις εξαιρέσεις του γενικού κανόνα, δηλαδή τις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες η διεθνής δικαιοδοσία απονέμεται στα δικαστήρια κράτους μέλους στο οποίο το παιδί δεν έχει συνήθη διαμονή.

■ Διατήρηση της διεθνούς δικαιοδοσίας του κράτους μέλους της προγενέστερης συνήθους διαμονής του παιδιού

Άρθρο 9

Όταν ένα παιδί μετοικεί από ένα κράτος μέλος σε άλλο, είναι συχνά απαραίτητο να αναθεωρηθεί το δικαίωμα επικοινωνίας ή άλλες ρυθμίσεις που αφορούν την επικοινωνία, για να προσαρμοσθούν στις νέες συνθήκες. Το άρθρο 9 αποτελεί έναν καινοτόμο κανόνα ο οποίος ενθαρρύνει τους δικαιούχους γονικής μέριμνας να συμφωνούν σχετικά με τις απαραίτητες προσαρμογές των δικαιωμάτων επικοινωνίας πριν από τη μετοικασία και, εάν αυτό αποδειχθεί αδύνατο, να προσφεύγουν στο αρμόδιο δικαστήριο για

την επίλυση της διαφοράς. Δεν εμποδίζει ουδόλως ένα πρόσωπο να μετακινείται στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αλλά παρέχει εγγύηση ότι το πρόσωπο που δεν μπορεί πλέον να ασκήσει τα δικαιώματα επικοινωνίας του όπως πριν δεν οφείλει να προσφύγει στα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους αλλά μπορεί να ζητήσει την κατάλληλη προσαρμογή του δικαιώματος επικοινωνίας ενώπιον του δικαστηρίου που του χορήγησε το δικαίωμα αυτό εντός προθεσμίας τριών μηνών μετά τη μετοικασία. Τα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους δεν έχουν αρμοδιότητα όσον αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου.

Το άρθρο 9 εξαρτάται από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Τα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης πρέπει να έχουν εκδώσει απόφαση σχετική με το δικαίωμα επικοινωνίας.

Το άρθρο 9 εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση που ο δικαιούχος επικοινωνίας επιθυμεί να τροποποιήσει μία προηγούμενη απόφαση σχετικά με το δικαίωμα αυτό. Εάν δεν έχει εκδοθεί απόφαση για το δικαίωμα επικοινωνίας από τα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης, το άρθρο 9 δεν εφαρμόζεται και ισχύουν οι άλλοι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας. Τα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους θα έχουν δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 8 να αποφασίζουν σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας μόλις το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος.

■ **Ισχύει μόνο σε “νόμιμες” μετοικεσίες.**

Πρέπει να προσδιοριστεί το κατά πόσον, σύμφωνα με οποιαδήποτε δικαστική απόφαση ή νόμο ισχύοντα στο κράτος μέλος προέλευσης (συμπεριλαμβανομένων των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου), ο δικαιούχος γονικής μέριμνας έχει τη δυνατότητα να μετοικήσει με το παιδί σε άλλο κράτος μέλος χωρίς τη συγκατάθεση του άλλου δικαιούχου γονικής μέριμνας. Εάν η μετοικεσία είναι παράνομη δεν εφαρμόζεται το άρθρο 9 αλλά το άρθρο 10 (βλ. κεφάλαιο VII). Εάν από την άλλη η μονομερής απόφαση μεταβολής της συνήθους διαμονής του παιδιού είναι νόμιμη, εφαρμόζεται το άρθρο 9 εάν πληρούνται οι κάτωθι οριζόμενες προϋποθέσεις.

■ **Ισχύει μόνο για περίοδο τριών μηνών μετά την μετοικεσία του παιδιού.**

Η περίοδος των τριών μηνών πρέπει να υπολογίζεται από την ημερομηνία κατά την οποία το παιδί μετοίκησε φυσικά από το κράτος μέλος προέλευσης. Η ημερομηνία μετοικεσίας δεν πρέπει να συγχέεται με την ημερομηνία κατά την οποία το παιδί αποκτά συνήθη διαμονή στο νέο κράτος μέλος. Εάν ένα δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης επιληφθεί μετά την εκπνοή της τρίμηνης περιόδου από την ημερομηνία της μετοικεσίας δεν έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 9.

■ **Το παιδί πρέπει να έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο νέο κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της τρίμηνης περιόδου.**

Το άρθρο 9 εφαρμόζεται μόνο εάν το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο νέο κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της τρίμηνης περιόδου. Εάν το παιδί δεν έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή εντός αυτής της περιόδου, τα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης διατηρούν, καταρχήν, τη δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 8.

■ **Ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας πρέπει να συνεχίσει να έχει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος προέλευσης.**

Εάν ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας έχει παύσει να έχει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος προέλευσης, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 9 αλλά αποκτούν αρμοδιότητα τα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους μόλις το παιδί αποκτήσει εκεί συνήθη διαμονή.

■ **Ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας δεν πρέπει να έχει δεχθεί την αλλαγή της διεθνούς δικαιοδοσίας.**

Δεδομένου ότι στόχος της παρούσας διάταξης είναι να εξασφαλίσει ότι ο δικαιούχος επικοινωνίας μπορεί να προσφύγει στα δικαστήρια του κράτους μέλους του,

το άρθρο 9 δεν εφαρμόζεται εάν αυτός ή αυτή είναι διατεθειμένος/η να δεχθεί ότι τα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους αποκτούν διεθνή δικαιοδοσία. Ως εκ τούτου, εάν ο δικαιούχος επικοινωνίας συμμετέχει σε δικαστική διαδικασία που αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας ενώπιον δικαστηρίου του νέου κράτους μέλους χωρίς να αμφισβητεί τη δικαιοδοσία αυτού του δικαστηρίου, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 9 και το δικαστήριο του νέου κράτους μέλους αποκτά διεθνή δικαιοδοσία (παράγραφος 2). Παρόμοια, το άρθρο 9 δε εμποδίζει το δικαιούχο επικοινωνίας να προσφύγει στα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους με σκοπό την αναθεώρηση του ζητήματος του δικαιώματος επικοινωνίας.

■ **Δεν εμποδίζει τα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους να αποφασίζουν για ζητήματα άλλα πέραν του δικαιώματος επικοινωνίας.**

Το άρθρο 9 ασχολείται μόνο με τη δικαιοδοσία ρύθμισης του δικαιώματος επικοινωνίας αλλά δεν εφαρμόζεται σε άλλα ζητήματα γονικής μέριμνας, όπως για παράδειγμα τα δικαιώματα επιμέλειας. Το άρθρο 9 δεν εμποδίζει ως εκ τούτου το δικαιούχο γονικής μέριμνας ο οποίος έχει μετοικήσει με το παιδί σε άλλο κράτος μέλος να προσφύγει στα δικαστήρια αυτού του κράτους μέλους για το ζήτημα των δικαιωμάτων επιμέλειας κατά τη διάρκεια της τρίμηνης περιόδου μετά τη μετοικασία.

Παραπομπή σε δικαστήριο καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση

(Άρθρο 9)

Έχει εκδοθεί απόφαση για το δικαίωμα επικοινωνίας από τα δικαστήρια του κράτους μέλους από το οποίο μετοίκησε το παιδί ("το ΚΜ προέλευσης");

▼ NAI

➔ OXI

Το άρθρο 9 δεν εφαρμόζεται αλλά τα δικαστήρια του άλλου ΚΜ καθίστανται αρμόδια μόλις το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή εκεί σύμφωνα με το άρθρο 8.

Το παιδί μετοίκησε νόμιμα από το ΚΜ προέλευσης σε άλλο κράτος μέλος ("το νέο ΚΜ");

▼ NAI

➔ ΟΧΙ

Εάν η μετακίνηση είναι παράνομη, το άρθρο 9 δεν εφαρμόζεται. Αντ' αυτού εφαρμόζονται οι κανόνες για την απαγωγή τέκνου.

Έχει το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή στο νέο ΚΜ εντός περιόδου 3 μηνών;

▼ NAI

➔ OXI

Το άρθρο 9 δεν εφαρμόζεται. Εάν το παιδί συνεχίσει να έχει συνήθη διαμονή στο ΚΜ προέλευσης μετά την πάροδο των τριών μηνών τα δικαστήρια αυτού του ΚΜ διατηρούν την αρμοδιότητά τους σύμφωνα με το άρθρο 8.

Ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας συνεχίζει να έχει συνήθη διαμονή στο ΚΜ προέλευσης;

▼ NAI

➔ OXI

Το άρθρο 9 δεν εφαρμόζεται.

Ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας συμμετείχε σε δικαστική διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων του νέου ΚΜ χωρίς να αμφισβητήσει την αρμοδιότητά τους;

▼ NAI

➔ OXI

Το άρθρο 9 εφαρμόζεται.

▼ NAI Το άρθρο 9 δεν εφαρμόζεται.

Β Αρμοδιότητα σε περιπτώσεις απαγωγής τέκνου

Άρθρο 10

Η αρμοδιότητα σε περιπτώσεις απαγωγής τέκνου διέπεται από ειδικό κανόνα (Βλέπε κεφάλαιο VII).

Ψ Παρέκταση αρμοδιότητας

Άρθρο 12

Ο κανονισμός εισάγει μια περιορισμένη δυνατότητα προσφυγής σε δικαστήριο κράτους μέλους στο οποίο το παιδί δεν έχει τη συνήθη διαμονή του, είτε επειδή το ζήτημα είναι συναφές με εκκρεμούσα διαδικασία διαζυγίου είτε επειδή το παιδί έχει στενό σύνδεσμο με αυτό το κράτος μέλος.

Το άρθρο 12 καλύπτει δύο διαφορετικές καταστάσεις:

Κατάσταση 1:

Δικαιοδοσία του αρμοδίου για την εκδίκαση του διαζυγίου δικαστηρίου σε ζητήματα γονικής μέριμνας

Άρθρο 12 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 1 ΚΑΙ 2

Όταν εκκρεμεί διαδικασία διαζυγίου σε ένα κράτος μέλος, τα δικαστήρια αυτού του κράτους είναι επίσης αρμόδια να αποφανθούν για ζητήματα γονικής μέριμνας που συνδέονται με το διαζύγιο ακόμα και αν το συγκεκριμένο παιδί δεν έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα με το κατά πόσο το παιδί είναι κοινό τέκνο των συζύγων.

Το αρμόδιο για την εκδίκαση του διαζυγίου δικαστήριο είναι εξίσου αρμόδιο για τα ζητήματα γονικής μέριμνας υπό τον όρο ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Τουλάχιστον ένας εκ των συζύγων έχει τη γονική μέριμνα του τέκνου.
- Ο δικαστής πρέπει να καθορίσει το κατά πόσον η αρμοδιότητα του εν λόγω δικαστηρίου έχει γίνει ρητώς ή κατ' άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο αποδεκτή από τους δικαιούχους γονικής μέριμνας κατά την ημερομηνία που επελήφθη το δικαστήριο.
- Η αρμοδιότητα αυτού του δικαστηρίου συνάδει προς το ύψιστο συμφέρον του παιδιού.

Η αρμοδιότητα του δικαστηρίου του διαζυγίου παύει μόλις:

- καταστεί τελεσίδικη η απόφαση διαζυγίου ή
- εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση σε διαδικασία σχετική με τη γονική μέριμνα η οποία εκκρεμούσε ακόμα κατά την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση διαζυγίου κατέστη τελεσίδικη ή
- η διαδικασία σχετικά με το διαζύγιο και τη γονική μέριμνα περατωθεί για άλλους λόγους (π.χ. αποσύρονται οι αιτήσεις διαζυγίου και γονικής μέριμνας).

Δεν υπήρξε πρόθεση να γίνει διάκριση μεταξύ του όρου “superior interests of the child” (άρθρο 12 παράγραφος 1 στοιχείο γ)) και του όρου “best interests of the child” (Άρθρο 12 παράγραφος 3 στοιχείο β)) στο κείμενο που συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα. Οι εκδοχές του κανονισμού σε άλλες γλώσσες χρησιμοποιούν ταυτόσημη διατύπωση και στις δύο παραγράφους.

Κατάσταση 2:

Δικαιοδοσία δικαστηρίου κράτους μέλους με το οποίο το παιδί έχει στενή σχέση

ΆΡΘΡΟ 12 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3

Σε περιπτώσεις που δεν εκκρεμεί διαδικασία διαζυγίου, τα δικαστήρια κράτους μέλους μπορεί να έχουν αρμοδιότητα σε θέματα γονικής μέριμνας ακόμα και αν το παιδί δεν έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος υπό τον όρο ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Το παιδί έχει στενή σχέση με αυτό το κράτος μέλος, ιδιαίτερα λόγω του ότι ένας εκ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας έχει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος ή το παιδί έχει την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους. Αυτές οι προϋποθέσεις δεν είναι αποκλειστικές και είναι πιθανό να βασιστέται η σχέση αυτή σε άλλα κριτήρια.
- Όλα τα συμμετέχοντα στη διαδικασία μέρη έχουν δεχθεί ρητά ή κατ' άλλο ανεπιφύλακτο τρόπο την αρμοδιότητα αυτού του δικαστηρίου κατά την ημερομηνία που επελήφθη το δικαστήριο (βλ. ίδια αξίωση στην κατάσταση 1).
- Η αρμοδιότητα εξυπηρετεί τα συμφέροντα του παιδιού (βλέπε ανωτέρω στο άρθρο 12 παράγραφος 1).

Το άρθρο 12 παράγραφος 4 εξειδικεύει τις συνθήκες υπό τις οποίες η δικαιοδοσία σύμφωνα με το συγκεκριμένο άρθρο θεωρείται ότι εξυπηρετεί "το συμφέρον του παιδιού" όταν το συγκεκριμένο παιδί έχει συνήθη διαμονή σε τρίτο κράτος του οποίου δεν είναι συμβαλλόμενο κράτος της σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία του τέκνου (βλέπε κεφάλαιο XI).

6 Παρουσία του παιδιού

ΆΡΘΡΟ 13

Εάν αποδεικνύεται αδύνατον να διαπιστωθεί η συνήθης διαμονή του παιδιού και δεν μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 12, το άρθρο 13 παρέχει τη δυνατότητα σε δικαστή κράτους μέλους να αποφασίσει για θέματα γονικής μέριμνας σε σχέση με παιδί το οποίο ευρίσκεται σε αυτό το κράτος μέλος.

Ε Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας ("υπολειπόμενη δικαιοδοσία")

ΆΡΘΡΟ 14

Εφόσον κανένα δικαστήριο δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 13, το δικαστήριο μπορεί να θεμελιώσει τη δικαιοδοσία του στη βάση των δικών του εθνικών κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Αυτές οι αποφάσεις πρέπει να αναγνωρίζονται και να κηρύσσονται εκτελεστές στα άλλα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού.

**III. Παραπομπή
σε δικαστήριο
καταλληλότερο
να εκδικάσει
την υπόθεση**

Άρθρο 15

Ο κανονισμός περιλαμβάνει έναν καινοτόμο κανόνα ο οποίος παρέχει τη δυνατότητα, σαν εξαίρεση, στο δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί υποθέσεως να την παραπέμψει σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους εάν αυτό το τελευταίο είναι καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση. Το δικαστήριο μπορεί να παραπέμψει το σύνολο ή μέρος της υπόθεσης.

Σύμφωνα με το γενικό κανόνα, διεθνή δικαιοδοσία έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής (άρθρο 8). Ως εκ τούτου, η δικαιοδοσία δεν μετατρέπεται αυτομάτως σε περίπτωση που το παιδί αποκτά συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας.

Εντούτοις, είναι ενδεχόμενο υπό ορισμένες εξαιρετικές συνθήκες το δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί ("το δικαστήριο προέλευσης") να μην είναι το πλέον κατάλληλο να εκδικάσει την υπόθεση. Το άρθρο 15 παρέχει τη δυνατότητα σε αυτές τις περιπτώσεις στο δικαστήριο προέλευσης να παραπέμψει την υπόθεση σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους εφόσον αυτό εξυπηρετεί το συμφέρον του παιδιού.

Μόλις μία υπόθεση παραπεμφθεί σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους, δεν μπορεί να παραπεμφθεί περαιτέρω σε τρίτο δικαστήριο (Αιτιολογική σκέψη 13).

1. Υπό ποιες συνθήκες είναι δυνατή η παραπομπή μιας υπόθεσης;

Η παραπομπή υπόκειται στις ακόλουθες προϋποθέσεις:

Το παιδί πρέπει να έχει “στενό σύνδεσμο” με το άλλο κράτος μέλος. Το άρθρο 15 παράγραφος 3 απαριθμεί τις πέντε καταστάσεις στις οποίες υπάρχει αυτός ο στενός σύνδεσμος σύμφωνα με τον κανονισμό:

- αφότου επιλήφθηκε το δικαστήριο προέλευσης, το παιδί απέκτησε συνήθη διαμονή εκεί· ή
- το άλλο κράτος μέλος αποτελεί την προηγούμενη συνήθη διαμονή του παιδιού· ή
- το παιδί έχει την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους· ή
- ο ένας των δικαιούχων της γονικής μέριμνας έχει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος· ή
- η διαφορά αφορά τα μέτρα προστασίας του παιδιού που συνδέονται με τη διοίκηση, τη συντήρηση ή τη διάθεση της περιουσίας του παιδιού η οποία βρίσκεται στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους.

Επιπλέον και τα δύο δικαστήρια πρέπει να είναι πεπεισμένα ότι η παραπομπή εξυπηρετεί το συμφέρον του παιδιού. Οι δικαστές πρέπει να συνεργάζονται για να αξιολογήσουν το συγκεκριμένο ζήτημα στη βάση των “ειδικών περιστάσεων της υπόθεσης”.

Η παραπομπή μπορεί να γίνεται:

- μετά από αίτηση ενός των μερών, ή
- με πρωτοβουλία του Δικαστηρίου, εφόσον συμφωνεί τουλάχιστον ένα εκ των μερών, ή
- ύστερα από αίτημα δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους, εφόσον συμφωνεί τουλάχιστον ένα εκ των μερών.

2. Ποια διαδικασία εφαρμόζεται;

Ένα δικαστήριο το οποίο βρίσκεται αντιμέτωπο με αίτημα παραπομπής ή το οποίο επιθυμεί να παραπέμψει την υπόθεση με δική του πρωτοβουλία έχει δύο επιλογές:

- Μπορεί να αναστείλει την εκδίκαση της υπόθεσης και να καλέσει τα μέρη να προσφύγουν στο δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους, ή
- Μπορεί απευθείας να καλέσει το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους να αναλάβει την υπόθεση.

Στην πρώτη περίπτωση, το δικαστήριο προέλευσης ορίζει προθεσμία εντός της οποίας τα μέρη πρέπει να προσφύγουν στο δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους. Εάν τα μέρη δεν προσφύγουν στο άλλο δικαστήριο εντός της ορισθείσας προθεσμίας, η υπόθεση δεν παραπέμπεται και το δικαστήριο προέλευσης παραμένει αρμόδιο. Ο κανονισμός δεν προβλέπει συγκεκριμένη προθεσμία, αλλά αυτή πρέπει να είναι αρκετά σύντομη για να κατοχυρωθεί ότι η παραπομπή δε θα καταλήξει σε αδικαιολόγητη καθυστέρηση εις βάρος του παιδιού και των μερών. Το δικαστήριο το οποίο λαμβάνει το αίτημα παραπομπής πρέπει να αποφασίσει εντός έξι εβδομάδων για το

κατά πόσον θα δεχθεί ή όχι την παραπομπή. Το σχετικό ερώτημα, θα πρέπει να είναι το κατά πόσον στη συγκεκριμένη περίπτωση η παραπομπή θα αποβαίνει προς το συμφέρον του παιδιού. Οι κεντρικές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο παρέχοντας πληροφορίες στους δικαστές σχετικά με την κατάσταση στο άλλο κράτος μέλος. Η αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και στην υπόθεση ότι τα δικαστήρια όλων των κρατών μελών είναι καταρχήν αρμόδια να εκδικάσουν υπόθεση.

Εάν το δεύτερο δικαστήριο κηρύξει εαυτό αναρμόδιο ή εντός έξι εβδομάδων δεν αποδεχθεί την αρμοδιότητα, το δικαστήριο προέλευσης παραμένει αρμόδιο.

5. Ορισμένα πρακτικά θέματα

> Πώς μπορεί ένας δικαστής, ο οποίος επιθυμεί να παραπέμψει μια υπόθεση, να διαπιστώσει ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο στο άλλο κράτος μέλος;

Ο Ευρωπαϊκός Δικαστικός Άτλαντας δικαστικών υποθέσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εξεύρεση του αρμοδίου δικαστηρίου στο άλλο κράτος μέλος. Ο δικαστικός Άτλαντας προσδιορίζει το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο στα διάφορα κράτη μέλη παρέχοντας λεπτομέρειες σχετικά με τα διάφορα δικαστήρια, (όνομα, τηλέφωνο, ηλεκτρονική διεύθυνση, κ.λ.π) (βλ. Δικαστικός Άτλαντας⁽¹⁾). Οι κεντρικές αρχές που διορίζονται σύμφωνα με τον κανονισμό μπορούν επίσης να επικουρούν τους δικαστές κατά την αναζήτηση του αρμοδίου δικαστηρίου στο άλλο κράτος μέλος (βλ. κεφάλαιο Χ).

> Πώς πρέπει να επικοινωνούν οι δικαστές;

Το άρθρο 15 ορίζει ότι τα δικαστήρια συνεργάζονται είτε απευθείας είτε μέσω των κεντρικών αρχών για τους σκοπούς της παραπομπής. Μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τους εμπλεκόμενους δικαστές να επικοινωνούν για να αξιολογήσουν το κατά πόσον σε μια συγκεκριμένη υπόθεση πληρούνται οι προϋποθέσεις παραπομπής, ιδιαίτερα το κατά πόσον αυτό αποβαίνει προς το συμφέρον του παιδιού. Εάν οι δύο δικαστές ομιλούν και αντιλαμβάνονται μία κοινή γλώσσα δεν πρέπει να διστάζουν να έρχονται μεταξύ τους σε επαφή είτε απευθείας ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Άλλες μορφές της σύγχρονης τεχνολογίας μπορεί να είναι χρήσιμες όπως για παράδειγμα οι τηλεδιασκέψεις. Εάν υπάρχουν γλωσσικά

(1) http://www.europa/comm/justice_home/judicialatlascivil

προβλήματα, οι δικαστές μπορούν να στηρίζονται σε διερμηνείς. Οι κεντρικές αρχές θα είναι επίσης σε θέση να επικουρούν τους δικαστές.

Οι δικαστές θα επιθυμούν να τηρούν ενήμερα τα μέρη και τους νομικούς συμβούλους τους αλλά θα αποτελεί θέμα των δικαστών να αποφασίσουν οι ίδιοι σχετικά με τις διαδικασίες και τις διασφαλίσεις που είναι απαραίτητες στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης υπόθεσης.

Τα δικαστήρια μπορούν επίσης να συνεργάζονται μέσω των κεντρικών αρχών.

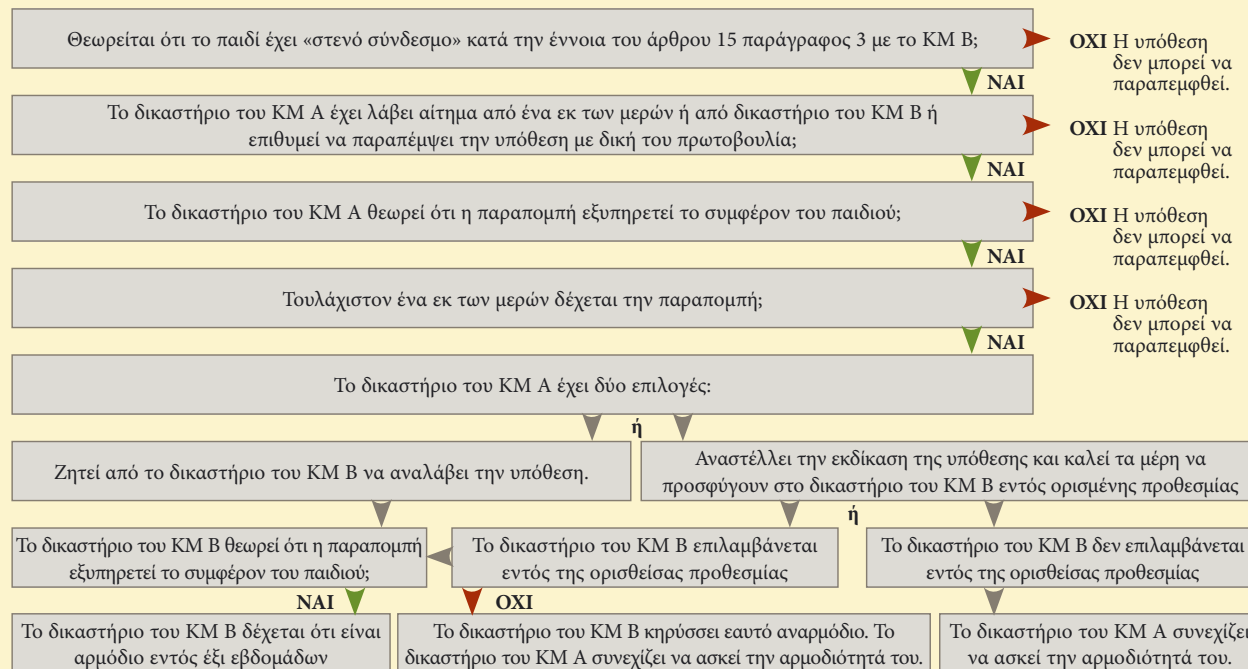
➤ **Ποιος είναι υπεύθυνος για τη μετάφραση των εγγράφων;**

Οι μηχανισμοί μετάφρασης δεν καλύπτονται από το άρθρο 15. Οι δικαστές πρέπει να προσπαθήσουν να εξεύρουν ρεαλιστική λύση η οποία να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις συνθήκες κάθε υπόθεσης. Υπό την επιφύλαξη του δικονομικού δικαίου του κράτους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, η μετάφραση μπορεί ενδεχομένως να μην είναι απαραίτητη εάν η υπόθεση παραπέμπεται σε δικαστή ο οποίος αντιλαμβάνεται τη γλώσσα της υπόθεσης. Εάν η μετάφραση αποδειχθεί απαραίτητη, θα πρέπει να περιορίζεται στα πλέον σημαντικά έγγραφα. Οι κεντρικές αρχές πρέπει επίσης να είναι σε θέση να παρέχουν άτυπες μεταφράσεις (βλ. κεφάλαιο X).

Άρθρο 15

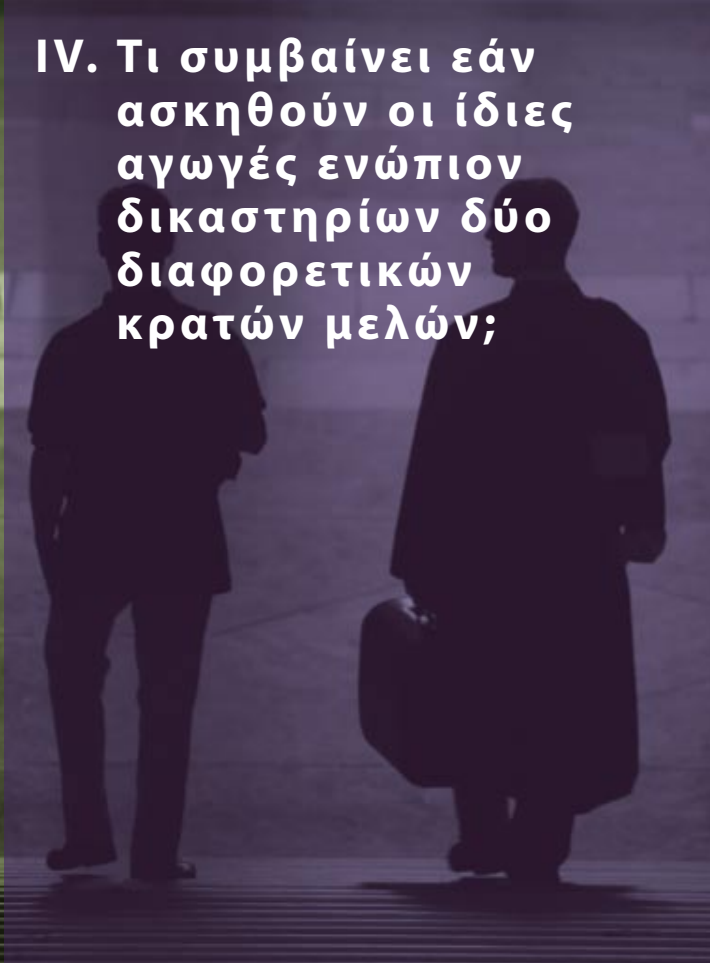
Παραπομπή σε δικαστήριο καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση

Όταν το δικαστήριο ενός κράτους μέλους ("ΚΜ Α") έχει επιληφθεί υπόθεσης σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 14 του κανονισμού, μπορεί, κατ' εξαίρεση, να την παραπέμψει σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους ("ΚΜ Β"), εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

IV. Τι συμβαίνει εάν
ασκηθούν οι ίδιες
αγωγές ενώπιον
δικαστηρίων δύο
διαφορετικών
κρατών μελών;

Άρθρο 19 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2

Μπορεί ενδεχομένως τα μέρη να ασκήσουν αγωγές για θέματα γονικής μέριμνας όσον αφορά το ίδιο τέκνο, το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία σε διαφορετικά κράτη μέλη. Αυτό μπορεί να καταλήξει σε παράλληλες αγωγές και κατά συνέπεια σε αντιφατικές αποφάσεις για το ίδιο ζήτημα.

Το άρθρο 19 παράγραφος 2 ρυθμίζει την κατάσταση κατά την οποία έχουν ασκηθεί αγωγές για θέματα γονικής μέριμνας σε διάφορα κράτη μέλη:

- σε σχέση με το ίδιο τέκνο και
- με την ίδια αιτία

Το άρθρο 19 παράγραφος 2 ορίζει ότι το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο είναι καταρχήν αρμόδιο. Το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο οφείλει να αναστείλει τη διαδικασία μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο. Εάν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο κρίνει εαυτό αρμόδιο, το δεύτερο δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του. Το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο μπορεί να συνεχίσει τη διαδικασία του μόνον εφόσον το πρώτο δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν έχει δικαιοδοσία ή εάν το πρώτο δικαστήριο αποφασίσει να παραπέμψει την υπόθεση σύμφωνα με το άρθρο 15.

Αναμένεται ότι ο μηχανισμός της εκκρεμοδικίας θα χρησιμοποιείται σπανίως σε διαδικασίες που αφορούν τη γονική μέριμνα δεδομένου ότι το παιδί έχει κατά κανόνα συνήθη διαμονή σε ένα μόνο κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το γενικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας (άρθρο 8).

Ο κανονισμός προβλέπει έναν άλλο τρόπο αποφυγής ενδεχόμενων συγκρούσεων δικαιοδοσίας επιτρέποντας την παραπομπή της υπόθεσης. Ως εκ τούτου, το άρθρο 15 παρέχει τη δυνατότητα σε ένα δικαστήριο, εξαιρετικά και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να παραπέμψει την υπόθεση ή μέρος αυτής σε άλλο δικαστήριο (βλ. κεφάλαιο III).

**V. Πώς μπορεί μια
απόφαση να
αναγνωρισθεί
και να εκτελεσθεί
σε άλλο κράτος
μέλος;**

Άρθρο 21, 23-39

Οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο μέρος μπορεί να ζητήσει η δικαστική απόφαση περί γονικής μέριμνας που έχει εκδοθεί από δικαστήριο κράτους μέλους να ή να μην αναγνωρισθεί και κηρυχθεί εκτελεστική σε άλλο κράτος μέλος ("διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας-*exequatur*").

Το αίτημα υποβάλλεται στο αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η αναγνώριση και εκτέλεση. Τα δικαστήρια που ορίζονται από τα κράτη μέλη προς το σκοπό αυτό αναφέρονται στον κατάλογο 1⁽¹⁾. Το συγκεκριμένο δικαστήριο δηλώνει, χωρίς καμία καθυστέρηση, ότι η απόφαση είναι εκτελεστή σε αυτό το κράτος μέλος. Ούτε το πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση ούτε το τέκνο δεν έχουν δικαίωμα να υποβάλουν παρατηρήσεις στο δικαστήριο.

Το δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να κηρύξει την απόφαση εκτελεστή μόνον εφόσον:

- αυτό αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα·
- δεν δόθηκε στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης, εκτός από την περίπτωση επείγοντος·
- η απόφαση εκδόθηκε ερήμην προσώπου χωρίς να του επιδοθεί ή κοινοποιηθεί το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης κανονικά και εγκαίρως ώστε να μπορεί να αμυνθεί, εκτός εάν βεβαιωθεί ότι αυτός ή αυτή έχει δεχθεί την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση·
- δεν έχει δοθεί η δυνατότητα ακρόασης στο πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι η απόφαση παραβιάζει την άσκηση της γονικής μέριμνάς του/της·

- η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 23 σημεία ε) και στ)·
- η υπόθεση αφορά την τοποθέτηση παιδιού (σε ίδρυμα ή σε ανάδοχη οικογένεια) σε άλλο κράτος μέλος και δεν τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 56.

Τα μέρη μπορούν να προσφύγουν κατά της απόφασης. Η προσφυγή ασκείται στα δικαστήρια που ορίζονται από τα κράτη μέλη προς το σκοπό αυτό τα οποία μπορούν να εξαιρεθούν στον κατάλογο 2⁽¹⁾. Αμφότεροι οι διάδικοι σε αυτό το στάδιο μπορούν να υποβάλουν παρατηρήσεις στο δικαστήριο.

Κατά την υποβολή αίτησης για την κήρυξη εκτελεστότητας (*exequatur*), ο αιτών δικαιούται νομικής συνδρομής (ευεργετήματος πενίας) εάν έχει το ίδιο δικαίωμα στο κράτος μέλος προέλευσης (άρθρο 50). Οι κεντρικές αρχές επικουρούν επίσης το συγκεκριμένο πρόσωπο, παρέχοντας πληροφορίες και βοήθεια στους δικαιούχους γονικής μέριμνας οι οποίοι επιδιώκουν την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων περί γονικής μέριμνας σε άλλο κράτος μέλος (άρθρο 55 σημείο β).

Η διαδικασία που περιγράφεται ανωτέρω μεταφέρθηκε από τον κανονισμό Βρυξέλλες II. Εφαρμόζεται σε αποφάσεις περί γονικής μέριμνας, όπως για παράδειγμα σε θέματα επιμέλειας. Υπάρχουν εντούτοις δύο εξαιρέσεις στις οποίες ο κανονισμός προβλέπει την απαλλαγή από τη συγκεκριμένη διαδικασία και η απόφαση αναγνωρίζεται και εκτελείται σε άλλα κράτη μέλη χωρίς καμία διαδικασία. Οι εξαιρέσεις αφορούν το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας (βλ. κεφάλαιο VI) και την επιστροφή του τέκνου μετά από απαγωγή (βλ. κεφάλαιο VII).

(1) EE C40 17.02.05, p.2

VI. Οι κανόνες σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας

1. Το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας αναγνωρίζεται και εκτελείται άμεσα σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό

Άρθρο 40,41

Ένας από τους κύριους στόχους του κανονισμού είναι να εξασφαλίσει ότι το παιδί μπορεί να διατηρεί επαφή με όλους τους δικαιούχους γονικής μέριμνας μετά το χωρισμό ακόμα και αν κατοικεί σε διαφορετικό κράτος μέλος. Ο κανονισμός θα διευκολύνει την άσκηση διασυννομιών δικαιωμάτων επικοινωνίας εξασφαλίζοντας ότι μία απόφαση για το δικαίωμα επικοινωνίας που εκδίδεται σε κάποιο κράτος μέλος αναγνωρίζεται και εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος υπό τον όρο ότι συνοδεύεται από πιστοποιητικό. Η συνέπεια αυτού του νέου κανόνα έχει δύο σκέλη: (α) δεν είναι πλέον απαραίτητο να υποβάλλεται αίτηση για την κήρυξη εκτελεστότητας (*“exequatur”*) και (β) δεν είναι πλέον δυνατό να υπάρξουν αντιρρήσεις όσον αφορά την αναγνώριση της απόφασης. Η απόφαση πιστοποιείται στο κράτος μέλος προέλευσης υπό τον όρο ότι έχουν τηρηθεί ορισμένες δικονομικές εγγυήσεις. Η νέα διαδικασία δεν εμποδίζει τους δικαιούχους γονικής μέριμνας να επιδιώκουν την αναγνώριση και εκτέλεση μιας απόφασης υποβάλλοντας αίτηση για *exequatur* σύμφωνα με τα σχετικά μέρη του κανονισμού εάν επιθυμούν να πράξουν τοιούτοτρόπως (Άρθρο 40 παράγραφος 2) (Βλ. κεφάλαιο V).

2. Τι συμπεριλαμβάνει ο όρος “δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας”;

Ο όρος “δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας” περιλαμβάνει κυρίως το δικαίωμα μετακίνησης του παιδιού για ορισμένο χρονικό διάστημα σε τόπο άλλο από τον τόπο της συνήθους διαμονής του (Άρθρο 2 σημείο 10).

Οι νέοι κανόνες για το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας εφαρμόζονται σε όλα τα δικαιώματα επικοινωνίας, ανεξάρτητα από το δικαίωχο. Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, δικαιώματα επικοινωνίας μπορεί να χορηγούνται στο γονέα με τον οποίο δεν κατοικεί το παιδί ή σε άλλα μέλη της οικογένειας όπως παππούδες/γιαγιάδες ή τρίτα πρόσωπα.

Το “δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας” περιλαμβάνει όλες τις μορφές επικοινωνίας μεταξύ του παιδιού και κάποιου άλλου προσώπου, συμπεριλαμβανομένης για παράδειγμα της τηλεφωνικής επικοινωνίας ή της επικοινωνίας με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.

Οι νέοι κανόνες περί αναγνώρισης και εκτέλεσης εφαρμόζονται μόνο σε αποφάσεις που χορηγούν δικαίωμα επικοινωνίας. Αντιθέτως οι αποφάσεις που απορρίπτουν ένα αίτημα για τη χορήγηση δικαιώματος επικοινωνίας διέπονται από τους γενικούς κανόνες περί αναγνώρισης.

3. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την έκδοση πιστοποιητικού;

Απόφαση σχετική με το δικαίωμα επικοινωνίας αναγνωρίζεται άμεσα και εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος υπό τον όρο ότι συνοδεύεται από πιστοποιητικό, το οποίο εκδίδεται από το δικαστή προέλευσης που εξέδωσε την απόφαση. Το πιστοποιητικό κατοχυρώνει ότι έχουν τηρηθεί ορισμένες διαδικαστικές εγγυήσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στο κράτος μέλος προέλευσης.

Άρθρο 40,41 και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Ο δικαστής προέλευσης εκδίδει το πιστοποιητικό αφού διαπιστώσει ότι έχουν τηρηθεί οι ακόλουθες δικονομικές εγγυήσεις:

- έχει χορηγηθεί σε όλα τα μέρη η δυνατότητα ακρόασης·
- έχει δοθεί στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης, εκτός αν η ακρόαση αντενδείκνυται λαμβανομένης υπόψη της ηλικίας και του βαθμού ωριμότητάς του·
- σε περίπτωση απόφασης που έχει εκδοθεί ερήμην, το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα διάδικο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί ή, εάν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί χωρίς να πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, να διαπιστώνεται τουλάχιστον ότι ο διάδικος έχει δεχθεί την απόφαση κατά τρόπο μη αποδεχόμενο αμφοσβήτηση.

Ο δικαστής προέλευσης εκδίδει το πιστοποιητικό χρησιμοποιώντας το έντυπο του παραρτήματος ΙΙΙ στη γλώσσα της απόφασης. Το πιστοποιητικό προσδιορίζει το κατά πόσον έχουν τηρηθεί οι προαναφερόμενες δικονομικές εγγυήσεις και περιλαμβάνει εξίσου πληροφορίες πρακτικού χαρακτήρα, με σκοπό να διευκολυνθεί η εκτέλεση της απόφασης (π.χ. τα ονόματα και τις διευθύνσεις των δικαιούχων γονικής μέριμνας και του παιδιού, οποιοδήποτε πρακτικό διακανονισμό για την άσκηση δικαιώματος επικοινωνίας, οποιαδήποτε ειδική υποχρέωση του δικαιούχου δικαιώματος επικοινωνίας ή του άλλου γονέα ή οποιοδήποτε περιορισμό σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας). Όλες οι υποχρεώσεις που αναφέρονται στο πιστοποιητικό που αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας είναι, καταρχήν, άμεσα εκτελεστές σύμφωνα με τους νέους κανόνες.

Παρά το γεγονός ότι αυτό δε ρυθμίζεται στον κανονισμό, οι δικαστές μπορούν να θεωρούν ορθή πρακτική το να συμπεριλαμβάνουν στην απόφασή τους περιγραφή των λόγων για τους οποίους δε δόθηκε η δυνατότητα ακρόασης στο παιδί.

Εάν δεν έχουν τηρηθεί οι δικονομικές εγγυήσεις, η απόφαση δε θα αναγνωρίζεται άμεσα και δε θα κηρύσσεται εκτελεστή σε άλλα κράτη μέλη, αλλά τα μέρη θα μπορούν να υποβάλουν αίτηση για την κήρυξη της εκτελεστότητας (*exequatur*) (βλ. κεφάλαιο V).

4. Πότε ο δικαστής προέλευσης εκδίδει το πιστοποιητικό;

Άρθρο 41 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 1 ΚΑΙ 3

Αυτό εξαρτάται από το κατά πόσο, κατά τη στιγμή έκδοσης της απόφασης, το δικαίωμα επικοινωνίας είναι ενδεχόμενο να ασκείται σε διασυνοριακό πλαίσιο.

α Το δικαίωμα επικοινωνίας συμπεριλαμβάνει διασυνοριακή κατάσταση

Εάν, κατά τη στιγμή έκδοσης της απόφασης, το δικαίωμα επικοινωνίας αφορά διασυνοριακή κατάσταση, π.χ. επειδή ένας εκ των γονέων

κατοικεί ή σχεδιάζει να μεταβεί σε άλλο κράτος μέλος, ο δικαστής εκδίδει το πιστοποιητικό με δική του πρωτοβουλία (*ex officio*) όταν η απόφαση καθίσταται εκτελεστή, ακόμα και προσωρινά.

Το εθνικό δικαίο πολλών κρατών μελών προβλέπει ότι οι αποφάσεις περί γονικής μέριμνας είναι «εκτελεστές», παρά την άσκηση ενδεχόμενης προσφυγής. Αν το εθνικό δικαίο δεν καθιστά μία απόφαση εκτελεστή καθόσο χρονικό διάστημα εκκρεμεί εις βάρος της προσφυγής, ο κανονισμός αναγνωρίζει αυτό το δικαίωμα στον δικαστή προέλευσης. Στόχος είναι να αποτραπεί το ενδεχόμενο αδικαιολόγητης καθυστέρησης της εκτέλεσης μιας απόφασης λόγω παρελκυστικών προσφυγών.

β Το δικαίωμα επικοινωνίας δε συμπεριλαμβάνει διασυνοριακή κατάσταση

Εάν κατά τη στιγμή έκδοσης της απόφασης δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι το δικαίωμα επικοινωνίας θα ασκηθεί πέραν των εθνικών συνόρων, ο δικαστής δεν είναι υποχρεωμένος να εκδώσει αυτό το πιστοποιητικό. Εντούτοις, εάν οι συνθήκες της υπόθεσης αφήνουν να υποθεθεί ότι υπάρχει πραγματική ή δυνητική πιθανότητα το δικαίωμα επικοινωνίας να έχει διασυνοριακό χαρακτήρα, οι δικαστές μπορούν να θεωρήσουν ως ορθή πρακτική την έκδοση του πιστοποιητικού ταυτόχρονα με την απόφαση. Αυτό ισχύει για παράδειγμα στην περίπτωση που το εν λόγω δικαστήριο βρίσκεται κοντά στα σύνορα με άλλο κράτος μέλος ή όταν οι δικαιούχοι γονικής μέριμνας έχουν διαφορετική ιθαγένεια.

Εάν στη συνέχεια η κατάσταση αποκτήσει διεθνές στοιχείο, όταν για παράδειγμα ένας εκ των δικαιούχων γονικής μέριμνας μετακινηθεί σε άλλο κράτος μέλος, οποιοδήποτε εκ των μερών μπορεί τη στιγμή εκείνη να ζητήσει από το δικαστήριο προέλευσης που εξέδωσε την απόφαση να εκδώσει πιστοποιητικό.

5. Είναι δυνατόν να ασκηθεί προσφυγή κατά του πιστοποιητικού;

Άρθρο 43 ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ 24

Όχι, δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί προσφυγή κατά της έκδοσης πιστοποιητικού. Εάν ο δικαστής προέλευσης έχει διαπράξει σφάλμα κατά τη συμπλήρωση του πιστοποιητικού και αυτό δεν αντικατοπτρίζει ορθά την απόφαση, είναι δυνατόν να υποβληθεί αίτηση διόρθωσης στο δικαστήριο προέλευσης. Σε αυτήν την περίπτωση εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης.

6. Ποια είναι τα αποτελέσματα του πιστοποιητικού;

Άρθρο 41 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1, 45

- **Απόφαση σχετική με το δικαίωμα επικοινωνίας, η οποία συνοδεύεται από πιστοποιητικό, αναγνωρίζεται και εκτελείται άμεσα σε άλλα κράτη μέλη**

Το γεγονός ότι η απόφαση για το δικαίωμα επικοινωνίας συνοδεύεται από πιστοποιητικό συνεπάγεται ότι ο δικαιούχος επικοινωνίας μπορεί να ζητήσει την αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης σε άλλο κράτος μέλος χωρίς ενδιάμεση διαδικασία (“*exequatur*”). Επιπλέον, ο αντίδικος δεν μπορεί να αντιταχθεί στην αναγνώριση της απόφασης. Κατά συνέπεια, οι λόγοι μη αναγνώρισης που αναφέρονται στο άρθρο 23 δεν εφαρμόζονται σε αυτές τις αποφάσεις.

Ο διάδικος που επιθυμεί να ζητήσει την εκτέλεση δικαιώματος επικοινωνίας σε άλλο κράτος μέλος οφείλει να προσκομίσει αντίγραφο της απόφασης και το πιστοποιητικό. Δεν είναι απαραίτητη η μετάφραση του πιστοποιητικού, εξαιρουμένου του σημείου 12 που αφορά τους πρακτικούς διακανονισμούς για την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας.

- **Το πιστοποιητικό εξασφαλίζει ότι η απόφαση αντιμετωπίζεται στο άλλο κράτος μέλος σαν απόφαση εκδοθείσα σε αυτό το κράτος μέλος για τους σκοπούς της αναγνώρισης και της εκτέλεσης**

Άρθρο 44, 47

Το γεγονός ότι μία απόφαση αναγνωρίζεται άμεσα και εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος σημαίνει ότι αυτή αντιμετωπίζεται ως “εθνική” απόφαση και αναγνωρίζεται και εκτελείται υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με απόφαση εκδοθείσα σε αυτό το κράτος μέλος. Εάν ένα εκ των μερών δε συμμορφώνεται με απόφαση σχετική με το δικαίωμα επικοινωνίας, το άλλο μέρος μπορεί απευθείας να ζητήσει την εκτέλεσή της από το κράτος μέλος εκτέλεσης. Η διαδικασία εκτέλεσης δε διέπεται από τον κανονισμό, αλλά από το εθνικό δίκαιο (βλ. κεφάλαιο VIII).

7. Η εξουσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους εκτέλεσης να προβαίνουν σε πρακτικούς διακανονισμούς για την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας

Άρθρο 48

Η εκτέλεση μπορεί να καθίσταται δυσχερής ή και αδύνατη εάν η απόφαση δεν περιλαμβάνει ή περιλαμβάνει ανεπαρκείς πληροφορίες σχετικά με τους διακανονισμούς για την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας. Για να εξασφαλιστεί ότι τα δικαιώματα επικοινωνίας μπορούν παρά ταύτα να εκτελεστούν σε τέτοιες καταστάσεις, ο κανονισμός παρέχει στα δικαστήρια του κράτους μέλους εκτέλεσης την εξουσία να προβαίνουν στους απαραίτητους πρακτικούς διακανονισμούς για να διοργανώσουν την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας, τηρώντας ταυτόχρονα τα ουσιαστικά στοιχεία της απόφασης.

Το άρθρο 48 δεν απονέμει αρμοδιότητα όσον αφορά την ουσία στο δικαστήριο εκτέλεσης. Οι πρακτικοί διακανονισμοί που διατάσσονται σύμφωνα με την παρούσα διάταξη παύουν να ισχύουν μόλις το δικαστήριο του κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης εκδώσει απόφαση.

VII. Οι κανόνες σχετικά με την απαγωγή τέκνου

Άρθρα 10, 11, 40, 42, 55

Η σύμβαση της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών ("Σύμβαση της Χάγης του 1980"), η οποία έχει επικυρωθεί απ' όλα τα κράτη μέλη, θα συνεχίσει να εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ μελών. Εντούτοις, η Σύμβαση της Χάγης του 1980 συμπληρώνεται από ορισμένες διατάξεις του κανονισμού, οι οποίες ισχύουν σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών μεταξύ κρατών μελών. Οι κανόνες του κανονισμού υπερισχύουν των κανόνων της σύμβασης στις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών σε θέματα που καλύπτονται από τον κανονισμό.

Ο κανονισμός στοχεύει να αποθαρρύνει την απαγωγή παιδιών εκ μέρους των γονέων μεταξύ κρατών μελών και, σε περίπτωση που αυτό συμβεί, να εξασφαλίσει την άμεση επιστροφή του παιδιού στο κράτος μέλος προέλευσης. Για τους σκοπούς του κανονισμού, η απαγωγή παιδιού καλύπτει την παράνομη μετακίνηση και την παράνομη παρακράτηση παιδιού (Άρθρο 2 παράγραφος 11). Αυτά που ακολουθούν εφαρμόζονται και στις δύο καταστάσεις.

Όταν ένα παιδί απαγεται από ένα κράτος μέλος («κράτος μέλος προέλευσης») σε άλλο («κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση»), ο κανονισμός εξασφαλίζει ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης διατηρούν δικαιοδοσία να αποφασίζουν για το ζήτημα της επιμέλειας παρά την απαγωγή. Μόλις υποβληθεί η αίτηση για την επιστροφή του παιδιού ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, αυτό το δικαστήριο εφαρμόζει τη σύμβαση της Χάγης το 1980 όπως συμπληρώθηκε από τον κανονισμό. Εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση αποφασίσει ότι το παιδί δεν θα επιστρέψει, διαβιβάζει αμέσως αντίγραφο της απόφασής του στο αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης. Το

συγκεκριμένο δικαστήριο μπορεί να εξετάσει ένα ζήτημα επιμέλειας κατόπιν αιτήματος ενός εκ των μερών. Εάν το δικαστήριο λάβει απόφαση που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού, αυτή η απόφαση αναγνωρίζεται άμεσα και εκτελείται στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση χωρίς να χρειάζεται κήρυξη εκτελεστότητας (*exequatur*). (Βλ. διάγραμμα στη σ. 49)

Οι βασικές αρχές των νέων κανόνων για την απαγωγή τέκνου

1. Η διεθνής δικαιοδοσία παραμένει στα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης (βλ. διάγραμμα σ. 39).
2. Τα δικαστήρια του κράτους μέλους προς τα οποία απευθύνεται η αίτηση εξασφαλίζουν την άμεση επιστροφή του παιδιού (βλ. διάγραμμα σ.43)
3. Εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση αποφασίσει τη μη επιστροφή του παιδιού, πρέπει να διαβιβάσει αντίγραφο της απόφασής του στο αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης, το οποίο την κοινοποιεί στα μέρη. Τα δύο δικαστήρια συνεργάζονται (βλ. διάγραμμα σ. 49).
4. Εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης αποφασίσει ότι το παιδί θα επιστρέψει, το *exequatur* (κήρυξη εκτελεστότητας) καταργείται για τη συγκεκριμένη απόφαση και αυτή είναι άμεσα εκτελεστή στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση (βλ. διάγραμμα στη σελίδα 49).
5. Οι κεντρικές αρχές του κράτους μέλους προέλευσης και τους κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση συνεργάζονται και επικουρούν τα δικαστήρια κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Ως γενική παρατήρηση, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η πολυπλοκότητα και ο χαρακτήρας των θεμάτων που αναλύονται στα διάφορα διεθνή νομικά μέσα στον τομέα της απαγωγής παιδιών επιβάλλει την παρουσία εξειδικευμένων ή καλά εκπαιδευμένων δικαστών. Παρά το γεγονός ότι η οργάνωση των δικαστηρίων δεν υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, οι εμπειρίες κρατών μελών που συγκέντρωσαν τη δικαιοδοσία εξέτασης υποθέσεων σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 σε περιορισμένο αριθμό δικαστηρίων ή δικαστών είναι θετική και αποδεικνύει αύξηση ποιότητας και αποτελεσματικότητας.

1. Διεθνής δικαιοδοσία

Άρθρο 10

Για να εμποδίσει την απαγωγή παιδιών εκ μέρους γονέων μεταξύ κρατών μελών, το άρθρο 10 εξασφαλίζει ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή πριν από την απαγωγή ("κράτος μέλος προέλευσης") παραμένει αρμόδιο να αποφασίζει επί της ουσίας και μετά την απαγωγή. Διεθνής δικαιοδοσία μπορεί να αναγνωρισθεί στο δικαστήριο του νέου κράτους μέλους ("προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση") μόνο υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις (βλ. διάγραμμα σ. 39).

Ο κανονισμός επιτρέπει την αναγνώριση δικαιοδοσίας στα δικαστήρια του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μόνο σε δύο καταστάσεις:

Κατάσταση 1:

- Το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, και
- Όλοι οι έχοντες δικαιώματα επιμέλειας συγκατατίθενται στην απαγωγή.

Κατάσταση 2:

- Το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση και διαμένει σε αυτό το κράτος μέλος τουλάχιστον ένα έτος αφότου οι έχοντες δικαιώματα επιμέλειας έμαθαν ή όφειλαν να μάθουν τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί, και
- το παιδί έχει ενταχθεί στο νέο περιβάλλον του, **και, συμπληρωματικά, συντρέπει τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:**

- δεν έχει υποβληθεί αίτηση επιστροφής του παιδιού εντός ενός έτους αφότου ο δικαιούχος επιμέλειας γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί·
- έχει ανακληθεί η αίτηση επιστροφής την οποία υπέβαλε ο δικαιούχος επιμέλειας και δεν έχει υποβληθεί νέα αίτηση εντός αυτού του έτους·
- έχει εκδοθεί απόφαση περί μη επιστροφής στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση και τα δικαστήρια αμφοτέρων των κρατών μελών έχουν λάβει τα απαιτούμενα μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 6, αλλά η υπόθεση έχει περατωθεί σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 7 επειδή τα μέρη δεν έχουν υποβάλει παρατηρήσεις εντός τριών μηνών από την κοινοποίηση·
- το αρμόδιο δικαστήριο προέλευσης έχει εκδώσει απόφαση περί επιμέλειας η οποία δε συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού.

Δικαιοδοσία σε υποθέσεις απαγωγής τέκνου

Παράδειγμα: Ένα παιδί απάγεται από το κράτος μέλος Α στο κράτος μέλος Β. Ποιο δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία να αποφασίζει ως προς την ουσία της υπόθεσης;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 1:

❖
OXI

Το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος Β και όλοι οι έχοντες δικαιώματα επιμέλειας συγκατατίθενται στην απαγωγή.

➤
ΝΑΙ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 2:

Το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή και κατοικεί στο κράτος μέλος Β για διάστημα μεγαλύτερο του 1 έτους από τότε που οι έχοντες δικαιώματα επιμέλειας έμαθαν ή όφειλαν να έχουν μάθει τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί

και το παιδί έχει ενταχθεί στο νέο περιβάλλον του...

και συντρέχει μία από τις τέσσερις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Ο δικαιούχος της επιμέλειας δεν έχει υποβάλει αίτηση επιστροφής του παιδιού εντός ενός έτους αφότου γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί **ή**
- ο δικαιούχος της επιμέλειας απέσυρε αίτηση επιστροφής εντός ενός έτους και δεν έχει υποβληθεί νέα αίτηση εντός της ίδιας προθεσμίας **ή**
- δικαστήριο του κράτους μέλους Β έχει εκδώσει απόφαση ότι το παιδί δε θα επιστρέψει και έχει διαβιβάσει αντίγραφο της απόφασής του στο αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους Α, αλλά κανένα από τα μέρη δεν έχει ζητήσει από το δεύτερο δικαστήριο να εξετάσει την υπόθεση εντός της προθεσμίας που ορίζεται στο άρθρο 11 παράγραφος 7 **ή**
- μετά από αίτηση ενός εκ των μερών, το δικαστήριο του κράτους μέλους Α έχει εκδώσει απόφαση περί επιμέλειας η οποία δε συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού.

❖
OXI

➤
ΝΑΙ

Τα δικαστήρια του κράτους μέλους Α έχουν διεθνή δικαιοδοσία

Τα δικαστήρια του κράτους μέλους Β έχουν διεθνή δικαιοδοσία

2. Κανόνες για να εξασφαλιστεί η άμεση επιστροφή του παιδιού

ΆΡΘΡΟ 11 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 1-5

Όταν ένα δικαστήριο κράτους μέλους λαμβάνει αίτηση για την επιστροφή παιδιού σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης του 1980, εφαρμόζει τους κανόνες της σύμβασης όπως συμπληρώνεται από το άρθρο 11 παράγραφοι 1 έως 5 του κανονισμού (βλέπε διάγραμμα σ. 43). Προς το σκοπό αυτό, ο δικαστής μπορεί να κρίνει χρήσιμο να συμβουλευτεί τη σχετική νομολογία σύμφωνα με τη συγκεκριμένη σύμβαση η οποία διατίθεται στη βάση δεδομένων INCADAT που έχει δημιουργηθεί από τη σύμβαση της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Η επεξηγηματική έκθεση και οι πρακτικοί οδηγοί που αφορούν τη συγκεκριμένη σύμβαση μπορούν επίσης να αποδειχθούν χρήσιμοι (βλέπε ιστοσελίδα της Σύμβασης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο)⁽¹⁾.

2.1. Το δικαστήριο αξιολογεί το κατά πόσον μια απαγωγή έχει γίνει σύμφωνα με τους όρους του κανονισμού

ΆΡΘΡΟ 2 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 11 ΣΤΟΙΧΕΙΑ Α), Β)

Ο δικαστής καθορίζει πρώτα το κατά πόσον υπάρχει “παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση” κατά την έννοια του κανονισμού. Ο ορισμός του άρθρου 2 παράγραφος 11 είναι πολύ ταυτοσημικός με τον ορισμό της Σύμβασης της Χάγης του 1980 (άρθρο 3) και καλύπτει τις περιπτώσεις μετακίνησης ή κατακράτησης που γίνονται παραβιάζοντας το δικαίωμα επιμέλειας που έχει αναγνωρισθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από την απαγωγή. Εντούτοις, ο κανονισμός προσθέτει ότι η επιμέλεια πρέπει να θεωρηθεί ότι ασκείται από κοινού όταν ένας εκ των δικαιούχων γονικής μέριμνας

δεν μπορεί να αποφασίσει για τον τόπο διαμονής του παιδιού χωρίς τη συναίνεση του άλλου δικαιούχου γονικής μέριμνας. Ως αποτέλεσμα, η μετακίνηση παιδιού από ένα κράτος μέλος σε κάποιο άλλο χωρίς τη συναίνεση του σχετικού προσώπου αποτελεί απαγωγή τέκνου σύμφωνα με τον κανονισμό. Εάν η μετακίνηση είναι νόμιμη σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 9 του κανονισμού.

2.2. Το δικαστήριο διατάσσει πάντα την επιστροφή του παιδιού εάν το παιδί μπορεί να προστατευθεί στο κράτος μέλος προέλευσης

ΆΡΘΡΟ 11 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 4

Ο κανονισμός ενισχύει την αρχή ότι το δικαστήριο διατάσσει την άμεση επιστροφή του παιδιού περιορίζοντας τις εξαιρέσεις του άρθρου 13 στοιχείο β) της Σύμβασης της Χάγης του 1980 στο απολύτως ελάχιστο. Η αρχή είναι ότι το παιδί επιστρέφει πάντα εάν μπορεί να προστατευθεί στο κράτος μέλος προέλευσης.

Το άρθρο 13 στοιχείο β) της Σύμβασης της Χάγης του 1980 ορίζει ότι το δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να διατάξει την επιστροφή του παιδιού εάν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του να το εκθέσει σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο να το περιαγάγει σε αφόρητη κατάσταση. Ο κανονισμός κάνει ένα περαιτέρω βήμα επεκτείνοντας την υποχρέωση να διαταχθεί η επιστροφή του παιδιού ακόμα και εάν η επιστροφή θα μπορούσε να εκθέσει το παιδί σε ένα τέτοιο κίνδυνο, εάν έχει θεμελιωθεί ότι οι αρχές του κράτους μέλους προέλευσης έχουν λάβει ή είναι προετοιμασμένες να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την προστασία του παιδιού μετά την επιστροφή.

(1) http://www.hcch.net/index_en.php

Το δικαστήριο πρέπει να εξετάσει το ζήτημα αυτό στη βάση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Δεν επαρκεί να υπάρχουν διαδικασίες στο κράτος μέλος προέλευσης για την προστασία του παιδιού αλλά πρέπει να θεμελιωθεί ότι οι αρχές του κράτους μέλους προέλευσης έχουν λάβει συγκεκριμένα μέτρα για να προστατεύσουν το παιδί.

Θα είναι εν γένει δύσκολο για το δικαστή να αξιολογήσει τις πραγματικές συνθήκες στο κράτος μέλος προέλευσης. Η βοήθεια των κεντρικών αρχών του κράτους μέλους προέλευσης θα είναι ζωτικής σημασίας για να αξιολογηθεί το κατά πόσον έχουν ληφθεί σε αυτό το κράτος μέτρα προστασίας και το κατά πόσον αυτά εξασφαλίζουν την προστασία του παιδιού μετά την επιστροφή του. (βλέπε κεφάλαιο X).

2.3. Έχει δοθεί η δυνατότητα ακρόασης στο παιδί και στον αιτούντα την επιστροφή του

Άρθρο 11 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 2, 5

Ο κανονισμός ενισχύει το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Ως εκ τούτου, το δικαστήριο οφείλει να παρέχει στο παιδί την ευκαιρία ακρόασης εκτός εάν ο δικαστής κρίνει ότι αυτό δεν είναι ενδεδειγμένο λόγω της ηλικίας και του βαθμού ωριμότητάς του (βλέπε κεφάλαιο IX).

Επιπλέον, το δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί την επιστροφή του παιδιού χωρίς πρώτα να δώσει τη δυνατότητα ακρόασης στον αιτούντα την επιστροφή. Λαμβάνοντας υπόψη τα αυστηρά χρονικά περιθώρια, η ακρόαση πρέπει να πραγματοποιείται με το συντομότερο και αποτελεσματικότερο τρόπο. Μια δυνατότητα είναι να χρησιμοποιηθούν οι διακανονισμοί που ορίζονται στον κανονισμό ΕΚ αριθ. 1206/2001 για

τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις ("ο κανονισμός για τη διεξαγωγή αποδείξεων"). Ο συγκεκριμένος κανονισμός, ο οποίος ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2004, διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων, για παράδειγμα σε ζητήματα οικογενειακού δικαίου. Ένα δικαστήριο μπορεί είτε να παραγγείλει στο αρμόδιο δικαστήριο άλλου κράτους μέλους τη διεξαγωγή αποδείξεων ή να προβεί στη διεξαγωγή αποδείξεων απευθείας στο άλλο κράτος μέλος. Δεδομένου ότι το δικαστήριο πρέπει να αποφασίσει εντός 6 εβδομάδων για την επιστροφή του παιδιού, η παραγγελία πρέπει απαραίτητα να εκτελεστεί χωρίς καμία καθυστέρηση και ουσιαστικά εντός της γενικής προθεσμίας των 90 ημερών που ορίζεται από το άρθρο 10 παράγραφος 1 του κανονισμού για τη διεξαγωγή αποδείξεων. Η χρήση τηλεδιασκέψεων, η οποία προτείνεται στο άρθρο 10 παράγραφος 4 του προαναφερόμενου κανονισμού, μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα επωφελής για τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αυτές τις υποθέσεις.

2.4. Το δικαστήριο οφείλει να εκδώσει απόφαση εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων

Άρθρο 11 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3

Το δικαστήριο πρέπει να εφαρμόσει τις όσο το δυνατόν ταχύτερες διαδικασίες σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και να εκδώσει απόφαση εντός 6 εβδομάδων από την ενώπιον του κατάθεση της αίτησης (θα προστεθεί σύνδεσμος με κατάλογο των ισχυουσών διαδικασιών των διαφόρων κρατών μελών). Αυτή η προθεσμία μπορεί να παραταθεί μόνον εάν εξαιρετικές περιστάσεις καθιστούν αδύνατη την τήρησή της.

Όσον αφορά τις αποφάσεις που διατάσσουν την επιστροφή του παιδιού, το άρθρο 11 παράγραφος 3 δεν εξειδικεύει το κατά

πόσον αυτές οι αποφάσεις, οι οποίες πρέπει να εκδοθούν εντός 6 εβδομάδων, πρέπει να εκτελεστούν εντός της ίδιας περιόδου. Εντούτοις, αυτή είναι η μόνη ερμηνεία η οποία μπορεί πραγματικά να κατοχυρώσει τον στόχο να εξασφαλιστεί η ταχεία επιστροφή του παιδιού εντός αυστηρής προθεσμίας. Ο στόχος αυτός θα υπονομευθεί εάν το εθνικό δίκαιο παρέχει τη δυνατότητα προσφυγής κατά απόφασης επιστροφής και παράλληλα αναστέλλει τη δυνατότητα εκτέλεσης αυτής της απόφασης, χωρίς να επιβάλλει προθεσμία για τη διαδικασία προσφυγής.

Για αυτούς τους λόγους, το εθνικό δίκαιο θα πρέπει να επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι η απόφαση επιστροφής που εκδίδεται εντός της προαναφερόμενης προθεσμίας των έξι εβδομάδων είναι “εκτελεστή”. Ο τρόπος για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός είναι ζήτημα εθνικού δικαίου. Διάφορες διαδικασίες μπορούν να προβλεφθούν προς το σκοπό αυτό, για παράδειγμα:

- (α) Το εθνικό δίκαιο μπορεί να αποκλείει τη δυνατότητα προσφυγής κατά απόφασης που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού, ή
- (β) Το εθνικό δίκαιο μπορεί να επιτρέπει τη δυνατότητα προσφυγής, υπό τον όρο όμως ότι η απόφαση που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού είναι εκτελεστή ενώ εκκρεμεί οποιαδήποτε προσφυγή.
- (γ) Στην περίπτωση που το εθνικό δίκαιο παρέχει τη δυνατότητα προσφυγής και αναστέλλει την εκτελεστότητα της απόφασης, τα κράτη μέλη οφείλουν να θέτουν σε λειτουργία διαδικασίες για να εξασφαλίσουν τη συντομευμένη εκδίκαση της προσφυγής έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η τήρηση της προθεσμίας των έξι εβδομάδων.

Οι διαδικασίες που περιγράφονται ανωτέρω πρέπει να εφαρμόζονται *mutatis mutandis* όσον αφορά τις αποφάσεις περί μη επιστροφής για να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος παράλληλων διαδικασιών και αντιφατικών αποφάσεων. Σε αντίθετη περίπτωση μπορεί να προκύψει κατάσταση κατά την οποία ένας εκ των διαδίκων προσφεύγει κατά απόφασης περί μη επιστροφής η οποία έχει εκδοθεί μόλις πριν την παρέλευση της προθεσμίας των έξι εβδομάδων και ταυτόχρονα ζητεί από το αρμόδιο δικαστήριο προέλευσης να εξετάσει την υπόθεση.

Η επιστροφή του παιδιού

NB: Οι κανόνες του κανονισμού (Άρθρο 11 παράγραφοι 2 έως 5) υπερισχύουν έναντι των σχετικών κανόνων της Σύμβασης.

	Σχετικοί κανόνες της Σύμβασης της Χάγης του 1980	Σχετικοί κανόνες του κανονισμού
Η υποχρέωση να διαταχθεί η επιστροφή του παιδιού	Άρθρο 12: Το δικαστήριο του ΚΜ στο οποίο το παιδί έχει απαχθεί (“το δικαστήριο”) οφείλει καταρχήν να διατάξει την άμεση επιστροφή του παιδιού εάν έχει παρέλθει λιγότερο από ένα έτος από την απαγωγή	Άρθρο 11 παράγραφοι 2 έως 5: Ο κανονισμός επιβεβαιώνει και ενισχύει αυτή την αρχή.
Η εξαίρεση αυτής της υποχρέωσης	Άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β): Το δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να διατάξει την επιστροφή εάν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή να εκθέσει το παιδί σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο να το περιαγάγει σε αφόρητη κατάσταση.	Άρθρο 11 παράγραφος 4: Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού ακόμα και αν αυτό μπορεί να το εκθέσει σε κίνδυνο, εάν είναι θεμελιωμένο ότι οι αρχές του ΚΜ προέλευσης θα εξασφαλίσουν την προστασία του παιδιού μετά την επιστροφή του.
Ακρόαση του παιδιού	Άρθρο 13 παράγραφος 2: Το δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να διατάξει την επιστροφή του παιδιού εάν αυτό αντιτίθεται στην επιστροφή του και έχει ορισμένη ηλικία και ωριμότητα.	Άρθρο 11 παράγραφος 2: Το δικαστήριο εξασφαλίζει ότι παρέχεται στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης, εκτός εάν αυτό αντενδείκνυται λόγω της ηλικίας του και της ωριμότητάς του.
Η ακρόαση του μη απαγωγέα δικαιούχου επιμέλειας	(δεν υπάρχει διάταξη)	Άρθρο 11 παράγραφος 5: Το δικαστήριο δε δύναται να απορρίψει την αίτηση επιστροφής του παιδιού χωρίς να δώσει τη δυνατότητα ακρόασης στο πρόσωπο που αιτείται την επιστροφή.
Η προθεσμία για την εξέταση αιτήσεων επιστροφής	Άρθρο 11: Το δικαστήριο οφείλει να φροντίζει ταχέως για την επιστροφή του παιδιού. Εάν το δικαστήριο δεν εκδώσει απόφαση εντός 6 εβδομάδων, μπορεί ενδεχομένως να υποχρεωθεί να δικαιολογήσει την καθυστέρησή του.	Άρθρο 11 παράγραφος 3: Το δικαστήριο οφείλει να χρησιμοποιεί τις συντομότερες διαδικασίες που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο. Το δικαστήριο εκδίδει την απόφασή του εντός 6 εβδομάδων από την υποβολή της αίτησης, εκτός εάν αυτό αποδειχθεί αδύνατον λόγω εξαιρετικών περιστάσεων.

3. Τι συμβαίνει αν το δικαστήριο αποφασίσει τη μη επιστροφή του παιδιού;

ΆΡΘΡΟ 11 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 6-7

- **Το αρμόδιο δικαστήριο διαβιβάζει αντίγραφο της απόφασης για τη μη επιστροφή στο αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης**

Έχοντας υπόψη τις αυστηρές προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 13 της Σύμβασης της Χάγης του 1980 και στο άρθρο 11 παράγραφοι 2 έως 5 του κανονισμού, τα δικαστήρια θα αποφασίσουν στη μεγαλύτερη πλειοψηφία των περιπτώσεων την επιστροφή του παιδιού.

Εντούτοις, σε εκείνες τις εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες ένα δικαστήριο αποφασίζει παρά ταύτα τη μη επιστροφή του παιδιού σύμφωνα με το άρθρο 13 της Σύμβασης της Χάγης του 1980, ο κανονισμός προβλέπει μια ειδική διαδικασία στο άρθρο 11 παράγραφοι 6 και 7.

Το άρθρο αυτό αξιώνει από το δικαστήριο που εκδίδει απόφαση περί μη επιστροφής να διαβιβάσει αντίγραφο της απόφασής του και τα συναφή έγγραφα στο αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης. Η διαβίβαση μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε απευθείας από το ένα δικαστήριο στο άλλο είτε μέσω των κεντρικών αρχών των δύο κρατών μελών. Τα εν λόγω έγγραφα επιδίδονται στο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης εντός ενός μηνός από την ημερομηνία της απόφασης περί μη επιστροφής.

Το δικαστήριο προέλευσης κοινοποιεί την πληροφορία στα μέρη και τα καλεί να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία της κοινοποίησης, προσδιορίζοντας το κατά πόσον επιθυμούν να εξεταστεί το ζήτημα της επιμέλειας του παιδιού από το δικαστήριο προέλευσης.

Εάν τα μέρη δεν υποβάλουν παρατηρήσεις εντός της προθεσμίας των τριών μηνών, το δικαστήριο περατώνει την υπόθεση. Το δικαστήριο προέλευσης εξετάζει την υπόθεση εάν τουλάχιστον ένα εκ των μερών υποβάλει παρατηρήσεις προς το σκοπό αυτό. Παρά το γεγονός ότι ο κανονισμός δεν επιβάλλει προθεσμίες στο συγκεκριμένο ζήτημα, το επιδιωκόμενο είναι να εξασφαλιστεί ότι λαμβάνεται απόφαση το συντομότερο δυνατό.

- **Σε ποιο δικαστήριο πρέπει να διαβιβαστεί η απόφαση περί μη επιστροφής;**

Η απόφαση περί μη επιστροφής και τα συναφή έγγραφα πρέπει να διαβιβαστούν στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο να αποφασίσει ως προς την ουσία της υπόθεσης.

Εάν κάποιο δικαστήριο στο κράτος μέλος έχει προηγουμένως εκδώσει απόφαση σχετικά με το συγκεκριμένο παιδί, τα έγγραφα διαβιβάζονται κατ' αρχήν σε αυτό το δικαστήριο. Απουσία απόφασης, η πληροφορία διαβιβάζεται στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο σύμφωνα με το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους, συνήθως στον τόπο όπου το παιδί είχε συνήθη διαμονή πριν από την απαγωγή. Ο Ευρωπαϊκός Δικαστικός Άτλαντας στον τομέα των αστικών υποθέσεων μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για να εξευρεθεί το αρμόδιο δικαστήριο στο άλλο κράτος μέλος (Δικαστικός Άτλαντας⁽¹⁾). Οι κεντρικές αρχές που διορίζονται σύμφωνα με τον κανονισμό μπορούν επίσης να επικουρούν τους δικαστές κατά την εξεύρεση του αρμοδίου δικαστηρίου στο άλλο κράτος μέλος (βλέπε κεφάλαιο ΙΧ).

- **Ποια έγγραφα πρέπει να διαβιβαστούν και σε ποια γλώσσα;**

Το άρθρο 11 παράγραφος 6 προβλέπει ότι το δικαστήριο που έχει εκδώσει την απόφαση περί μη επιστροφής διαβιβάζει

(1) http://www.europa/comm/justice_home/judicialatlascivil

αντίγραφο της απόφασης και “συναφή έγγραφα, ιδίως πρακτικά των ακροάσεων ενώπιον του δικαστηρίου”. Επαφίεται στο δικαστή που έχει λάβει την απόφαση να αποφασίσει ποια είναι τα σχετικά έγγραφα. Για το σκοπό αυτό, ο δικαστής παρέχει αμερόληπτη περιγραφή των πλέον σημαντικών στοιχείων τονίζοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση. Εν γένει τα στοιχεία αυτά συμπεριλαμβάνουν τα έγγραφα στα οποία ο δικαστής βάσισε την απόφασή του συμπεριλαμβανομένων των ενδεχόμενων εκθέσεων που έχουν συνταχθεί από αρχές κοινωνικής μέριμνας όσον αφορά την κατάσταση του παιδιού. Το άλλο δικαστήριο πρέπει να παραλάβει τα έγγραφα εντός μηνός από την απόφαση.

Η διαδικασία μετάφρασης διέπεται από το άρθρο 11 παράγραφος 6. Οι δικαστές πρέπει να επιδιώκουν την εξεύρεση αντικειμενικής λύσης που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και στις συνθήκες κάθε υπόθεσης. Υπό την επιφύλαξη του δικονομικού δικαίου του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, η μετάφραση μπορεί ενδεχομένως να μην είναι απαραίτητη εάν η υπόθεση διαβιβάζεται σε δικαστή ο οποίος αντιλαμβάνεται τη γλώσσα της υπόθεσης. Εάν η μετάφραση αποδειχθεί απαραίτητη, πρέπει να περιορίζεται στα πλέον σημαντικά έγγραφα. Οι κεντρικές αρχές πρέπει επίσης να μπορούν να συνεισφέρουν παρέχοντας ανεπίσημες μεταφράσεις. Εάν η μετάφραση δεν είναι εφικτή εντός της προθεσμίας ενός μηνός, αυτή πραγματοποιείται στο κράτος μέλος προέλευσης.

4. Το δικαστήριο προέλευσης είναι αρμόδιο να εξετάζει την ουσία της υπόθεσης στο σύνολό της

ΆΡΘΡΟ 11 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 7 ΚΑΙ 42

Το δικαστήριο προέλευσης το οποίο λαμβάνει απόφαση στο πλαίσιο του άρθρου 11 παράγραφος 7 είναι αρμόδιο να εξετάζει την ουσία της υπόθεσης στο σύνολό της. Η αρμοδιότητά του δεν περιορίζεται ως εκ τούτου στο να λάβει απόφαση για την επιμέλεια του παιδιού αλλά

μπορεί εξίσου να αποφασίσει για παράδειγμα όσον αφορά το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας. Ο δικαστής πρέπει κατ’ αρχήν να είναι στην ίδια θέση στην οποία θα ευρίσκετο εάν ο απαγωγέας γονέας δεν είχε απαγάγει το παιδί αλλά αντ’ αυτού είχε προσφύγει στο δικαστήριο προέλευσης για να ζητήσει την τροποποίηση προηγούμενης απόφασης περί επιμέλειας ή άδεια για να αλλάξει τη συνθήκη διαμονή του παιδιού. Μπορεί εξίσου να ισχύει ότι το πρόσωπο που αιτείται την επιστροφή του παιδιού δεν είχε την ίδια συνθήκη διαμονής με το παιδί προ της απαγωγής ή ακόμα ότι το εν λόγω πρόσωπο είναι διατεθειμένο να δεχθεί αλλαγή της συνθήκης διαμονής του παιδιού στο άλλο κράτος μέλος υπό τον όρο ότι θα τροποποιηθούν ανάλογα τα αντίστοιχα δικαιώματά του/της επικοινωνίας.

5. Η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης

Το δικαστήριο προέλευσης εφαρμόζει ορισμένους δικονομικούς κανόνες κατά την εξέταση της υπόθεσης. Η συμφωνία με αυτούς τους κανόνες θα επιτρέψει αργότερα στο δικαστήριο προέλευσης να εκδώσει το πιστοποιητικό που αναφέρεται στο άρθρο 42 παράγραφος 2.

ΆΡΘΡΟ 42

Ο δικαστής προέλευσης εξασφαλίζει ότι:

- δόθηκε η δυνατότητα ακρόασης σε όλα τα μέρη·
- δόθηκε στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης, εκτός εάν η ακρόαση αντενδείκνυται δεδομένης της ηλικίας ή του βαθμού ωριμότητάς του·
- η απόφασή του λαμβάνει υπόψη τους λόγους και τα αποδεικτικά στοιχεία βάσει των οποίων εκδόθηκε η απόφαση περί μη επιστροφής.

Ορισμένα πρακτικά ζητήματα

- **Πως μπορεί ο δικαστής προέλευσης να λάβει υπόψη τους λόγους βάσει των οποίων εκδόθηκε η απόφαση περί μη επιστροφής;**

Είναι απαραίτητο να υπάρξει συνεργασία μεταξύ των δύο δικαστών έτσι ώστε ο δικαστής προέλευσης να μπορεί να λάβει υπόψη τους λόγους και τα αποδεικτικά στοιχεία βάσει των οποίων εκδόθηκε η απόφαση περί μη επιστροφής. Εάν οι δύο δικαστές ομιλούν ή/και αντιλαμβάνονται μια κοινή γλώσσα, δεν πρέπει να διστάσουν να έλθουν σε επαφή απευθείας τηλεφωνικά ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Εάν υπάρχουν προβλήματα γλώσσας, οι κεντρικές αρχές πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν τη βοήθειά τους (βλέπε κεφάλαιο X).

- **Πως είναι εφικτή η ακρόαση του απαγωγέα δικαιούχου επιμέλειας και του παιδιού εάν αυτοί διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος;**

Το γεγονός ότι ο απαγωγέας δικαιούχος επιμέλειας και το απαχθέν παιδί δεν είναι σε θέση να ταξιδέψουν στο κράτος μέλος προέλευσης για να παρίστανται κατά την εκδίκαση της υπόθεσης καθιστά αναγκαίο η κατάθεσή τους να μπορεί να γίνει από το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκονται. Μια δυνατότητα είναι να χρησιμοποιηθούν οι διακανονισμοί που ορίζονται στον κανονισμό ΕΚ αριθ. 1206/2001 ("κανονισμός για τη διεξαγωγή αποδείξεων"). Ο συγκεκριμένος κανονισμός, ο οποίος ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2004, διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων, για παράδειγμα σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου. Ένα δικαστήριο μπορεί είτε να

παραγγείλει τη διεξαγωγή αποδείξεων από το αρμόδιο δικαστήριο άλλου κράτους μέλους ή να προβεί απευθείας στη διεξαγωγή αποδείξεων σε αυτό το άλλο κράτος μέλος. Ο κανονισμός προτείνει τη διεξαγωγή αποδείξεων μέσω τηλεδιασκέψεων.

Το γεγονός ότι η απαγωγή παιδιού συνιστά ποινικό αδίκημα σε ορισμένα κράτη μέλη πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη. Αυτά τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι ο απαγωγέας δικαιούχος επιμέλειας μπορεί να συμμετέχει στη δικαστική διαδικασία στο κράτος μέλος προέλευσης χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο ποινικών κυρώσεων. Και σε αυτήν την περίπτωση μπορεί να εξευρεθεί λύση χρησιμοποιώντας τις ρυθμίσεις του κανονισμού περί διεξαγωγής αποδείξεων. Μια άλλη λύση θα ήταν να υπάρξουν ειδικοί διακανονισμοί για να εξασφαλιστεί η ελεύθερη μετάβαση προς και από το κράτος μέλος προέλευσης για να διευκολυνθεί η προσωπική συμμετοχή του απαγωγέα στη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου αυτού του κράτους.

Εάν το δικαστήριο προέλευσης λάβει απόφαση η οποία δεν συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού, η υπόθεση τίθεται στο αρχείο. Δικαιοδοσία για τη λήψη απόφασης επί της ουσίας απονέμεται στο δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο μεταφέρεται το παιδί μετά την απαγωγή (βλέπε διαγράμματα σ.σ. 43 και 49).

Εάν, από την άλλη πλευρά, το δικαστήριο προέλευσης λάβει απόφαση η οποία συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού, αυτή η απόφαση αναγνωρίζεται άμεσα και εκτελείται στο άλλο κράτος μέλος υπό τον όρο ότι συνοδεύεται από πιστοποιητικό (βλέπε σημείο 6 και διάγραμμα σ. 49).

6. Η κατάργηση της διαδικασίας κήρυξης εκτελεστότητας απόφασης του δικαστηρίου προέλευσης η οποία συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού

ΆΡΘΡΟ 40, 42

Όπως περιγράφεται ανωτέρω (σημείο 2), ένα δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αιτήματος επιστροφής παιδιού σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 εφαρμόζει τους κανόνες της σύμβασης όπως συμπληρώνονται από το άρθρο 11 του κανονισμού. Εάν το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αποφασίσει ότι το παιδί δε θα επιστρέψει, το δικαστήριο προέλευσης έχει τον τελικό λόγο για να αποφασίσει το κατά πόσον το παιδί θα επιστρέψει.

Εάν το δικαστήριο προέλευσης λάβει απόφαση η οποία συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι η συγκεκριμένη απόφαση μπορεί να εκτελεστεί ταχέως στο άλλο κράτος μέλος. Για το λόγο αυτό, ο κανονισμός προβλέπει ότι αυτές οι αποφάσεις αναγνωρίζονται και εκτελούνται άμεσα στα άλλα κράτη μέλη υπό τον όρο ότι συνοδεύονται από πιστοποιητικό. Η συνέπεια αυτού του νέου κανόνα είναι διπλή: (α) δεν είναι πλέον απαραίτητο να υποβάλλεται αίτηση για την κήρυξη εκτελεστότητας (“*exequatur*”) και (β) δεν είναι πλέον δυνατόν να υπάρξουν αντιρρήσεις όσον αφορά την αναγνώριση της απόφασης. Η απόφαση πιστοποιείται εάν πληροί τις διαδικαστικές προϋποθέσεις που αναφέρονται ανωτέρω στο σημείο 5.

Ο δικαστής προέλευσης εκδίδει το πιστοποιητικό χρησιμοποιώντας το έντυπο του παραρτήματος IV στη γλώσσα της απόφασης. Ο δικαστής συμπληρώνει επίσης τις λοιπές πληροφορίες που απαιτούνται στο παράρτημα, διευκρινίζοντας το κατά πόσον η απόφαση είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος προέλευσης κατά τη στιγμή της έκδοσής της.

Το δικαστήριο προέλευσης εκδίδει καταρχήν το πιστοποιητικό μόλις η απόφαση καταστεί “εκτελεστή”, εξυπακουμένου ότι έχει εκπνεύσει, καταρχήν, ο χρόνος για την άσκηση προσφυγής. Εντούτοις, ο συγκεκριμένος κανόνας δεν είναι απόλυτος και το δικαστήριο προέλευσης μπορεί, εφόσον το κρίνει απαραίτητο να κηρύξει ότι η απόφαση είναι εκτελεστή ανεξαρτήτως προσφυγής. Ο κανονισμός αναγνωρίζει αυτό το δικαίωμα στο δικαστή ακόμα και αν η συγκεκριμένη δυνατότητα δεν προβλέπεται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Στόχος είναι να αποτραπεί η αδικαιολόγητη καθυστέρηση της εκτέλεσης απόφασης λόγω αναβλητικών προσφυγών.

ΆΡΘΡΟ 43 ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ 24

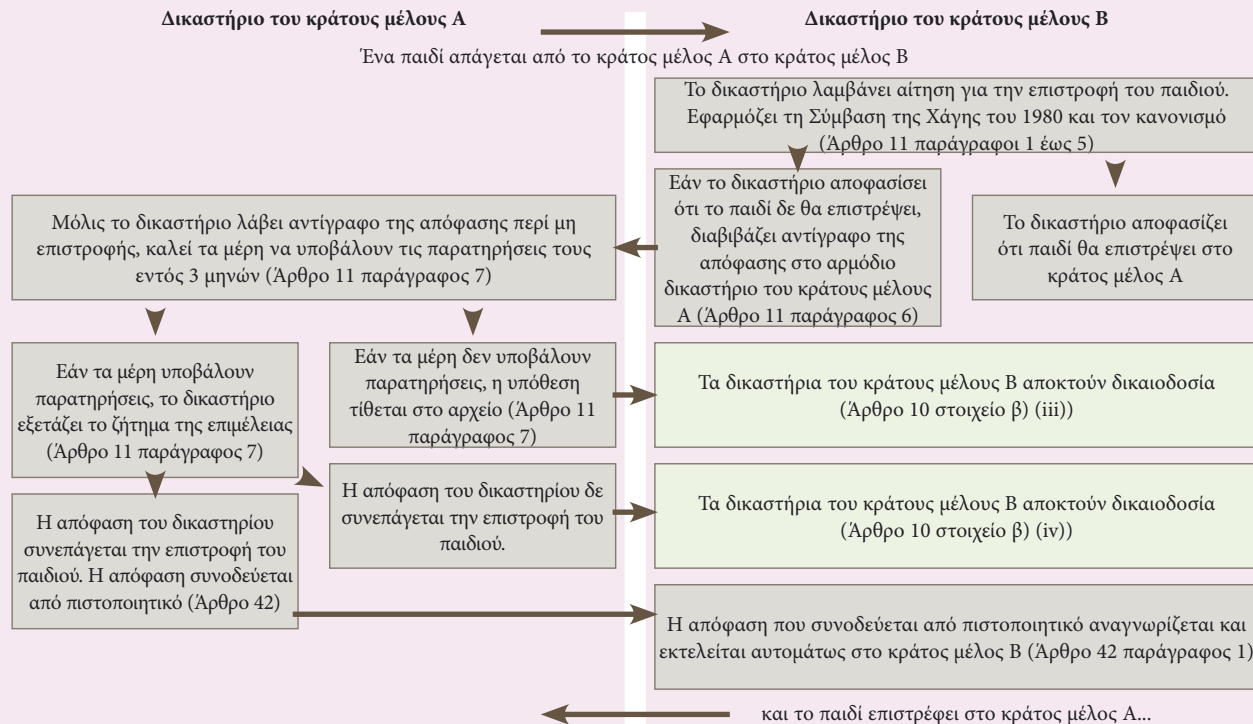
Η έκδοση του πιστοποιητικού δεν είναι δεκτική προσφυγής. Εάν ο δικαστής προέλευσης έχει διαπράξει σφάλμα κατά τη συμπλήρωση του πιστοποιητικού και αυτό δεν αντικατοπτρίζει ορθά την απόφαση, είναι δυνατόν να υποβληθεί αίτηση διόρθωσης στο δικαστήριο προέλευσης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης. Το μέρος το οποίο επιθυμεί να ζητήσει την εκτέλεση της απόφασης η οποία συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού προσκομίζει αντίγραφο της απόφασης και το πιστοποιητικό. Δεν είναι απαραίτητη η μετάφραση του πιστοποιητικού, εκτός από την περίπτωση που αναφέρεται στο σημείο 14 όσον αφορά τα μέτρα που λαμβάνονται από τις αρχές στο κράτος μέλος προέλευσης για να εξασφαλίσουν την προστασία του παιδιού μετά την επιστροφή του.

7. Νέα μετακίνηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος

Άρθρο 42

Πρέπει να τονισθεί ότι η απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης είναι αυτομάτως εκτελεστή σε όλα τα κράτη μέλη και όχι μόνο στο κράτος μέλος στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση περί μη επιστροφής. Αυτό προκύπτει με σαφήνεια από τη διατύπωση του άρθρου 42 παράγραφος 1 και ανταποκρίνεται στο στόχο και στο πνεύμα του κανονισμού. Η μετακίνηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος δεν επηρεάζει κατά συνέπεια την απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης. Δεν είναι απαραίτητο να κινηθεί νέα διαδικασία για την επιστροφή του παιδιού σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 αλλά αρκεί απλά να εκτελεσθεί η απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης.

Διαδικασία σε υποθέσεις απαγωγής τέκνου

VIII. Εκτέλεση

Παρά το γεγονός ότι η διαδικασία εκτέλεσης δε διέπεται από τον κανονισμό αλλά από το εθνικό δίκαιο, είναι ουσιαστικής σημασίας για τις εθνικές αρχές να εφαρμόζουν κανόνες οι οποίοι εξασφαλίζουν αποτελεσματική και ταχεία εκτέλεση των αποφάσεων που εκδίδονται σύμφωνα με τον κανονισμό έτσι ώστε να μην υποσκάπτουν τους στόχους του.

Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όσον αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας και την επιστροφή του παιδιού μετά από απαγωγή για τα οποία έχει καταργηθεί η διαδικασία κήρυξης εκτελεστότητας προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία.

Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει ορίσει ότι μόλις οι αρχές ενός συμβαλλόμενου στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 κράτους διαπιστώσουν ότι ένα παιδί έχει παράνομα μετακινηθεί σύμφωνα με τη σύμβαση, έχουν καθήκον να καταβάλουν κατάλληλες και αποτελεσματικές προσπάθειες για να εξασφαλίσουν την επιστροφή του παιδιού. Η παράλειψη αυτών των προσπαθειών συνιστά παραβίαση του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (δικαίωμα σεβασμού του οικογενειακού βίου) (για παράδειγμα την υπόθεση *Iglesias Gil* και *A.U.I.* κατά Ισπανίας της 29ης Ιουλίου 2003, παράγραφος 62). Κάθε συμβαλλόμενο κράτος πρέπει να διαθέτει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα για να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που υπέχει σύμφωνα με το άρθρο 8 της σύμβασης (βλ. για παράδειγμα τις υποθέσεις *Maire* κατά Πορτογαλίας της 26ης Ιουνίου 2003, παράγραφος 76 και *Ignaccolo-Zenide* κατά Ρουμανίας της 25ης Ιανουαρίου 2000, παράγραφος 108).

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τόνισε επίσης ότι οι διαδικασίες που αφορούν την ανάθεση της γονικής μέριμνας, συμπεριλαμβανομένης της εκτέλεσης της οριστικής απόφασης, απαιτούν ταχεία αντιμετώπιση δεδομένου ότι η παρέλευση χρόνου μπορεί να έχει ανεπανόρθωτες συνέπειες για τις σχέσεις μεταξύ του τέκνου και του γονέα με τον οποίο το τέκνο δε ζει. Η καταλληλότητα ενός μέτρου πρέπει ως εκ τούτου να κριθεί ανάλογα με την ταχύτητα εφαρμογής του (βλ. για παράδειγμα τις υποθέσεις *Ignaccolo-Zenide* κατά Ρουμανίας της 25ης Ιανουαρίου 2000, παράγραφος 102 και *Maire* κατά Πορτογαλίας της 26ης Ιουνίου 2003, παράγραφος 74).

ΙΧ. Ακρόαση του παιδιού

ΆΡΘΡΑ 23, 41, 42

Ο κανονισμός τονίζει τη σημασία την οποία έχει η παροχή στο παιδί της δυνατότητας να εκφράσει τις απόψεις του κατά τη διάρκεια διαδικασίας η οποία το αφορά. Η ακρόαση του παιδιού αποτελεί μια από τις αξιώσεις για την κατάργηση της διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας για τα δικαιώματα επικοινωνίας και τις αποφάσεις που συνεπάγονται την επιστροφή του παιδιού (βλέπε κεφάλαια VI και VII). Είναι επίσης πιθανό να προσβληθεί η αναγνώριση και εκτέλεση μιας απόφασης που αφορά τη γονική μέριμνα στη βάση του ότι το συγκεκριμένο παιδί δεν είχε τη δυνατότητα ακρόασης (βλέπε κεφάλαιο V).

Ο κανονισμός θεσπίζει τη βασική αρχή ότι πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα ακρόασης στο παιδί σε διαδικασίες οι οποίες το αφορούν. Σαν εξαίρεση, μπορεί να μη δοθεί η δυνατότητα ακρόασης στο παιδί εφόσον αυτό αντενδείκνυται για λόγους ηλικίας και ωριμότητας του παιδιού. Αυτή η εξαίρεση πρέπει να ερμηνεύεται περιοριστικά.

Ο κανονισμός δεν τροποποιεί τις ισχύουσες στο συγκεκριμένο ζήτημα εθνικές διαδικασίες (αιτιολογική σκέψη 19). Γενικά, η ακρόαση του παιδιού πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία και την ωριμότητά του. Η αξιολόγηση των απόψεων νεότερων παιδιών χρειάζεται να γίνεται με ειδική εμπειρογνωμοσύνη και φροντίδα και με διαφορετικό τρόπο από αυτή των εφήβων.

Δεν είναι απαραίτητο η ακρόαση του παιδιού να γίνεται σε ακροαματική διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου αλλά μπορεί να διεξάγεται από αρμόδια αρχή σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Για παράδειγμα, σε ορισμένα κράτη μέλη η ακρόαση του παιδιού γίνεται από κοινωνική λειτουργό που υποβάλει έκθεση στο δικαστήριο

προσδιορίζοντας τις επιθυμίες και τα συναισθήματα του παιδιού. Εάν η ακρόαση λαμβάνει χώρα στο δικαστήριο, ο δικαστής επιδιώκει να διοργανώσει την υποβολή ερωτήσεων κατά τρόπο που να λαμβάνεται υπόψη ο χαρακτήρας της υπόθεσης, η ηλικία του παιδιού και οι λοιπές συνθήκες της υπόθεσης. Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητο να δοθεί η δυνατότητα στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του με εμπιστοσύνη.

Ανεξάρτητα από το κατά πόσον η ακρόαση του παιδιού διεξάγεται από δικαστή ή άλλο λειτουργό, είναι απαραίτητο το εν λόγω πρόσωπο να διαθέτει κατάλληλη κατάρτιση, για παράδειγμα σχετικά με τον καλύτερο δυνατό τρόπο επικοινωνίας με το παιδί και να έχει επίγνωση του κινδύνου ότι οι γονείς επιδιώκουν να επηρεάσουν και να ασκήσουν πίεση στο παιδί. Όταν η ακρόαση διεξάγεται ορθά και με την απαραίτητη διακριτικότητα μπορεί να δώσει τη δυνατότητα στο παιδί να εκφράσει τις επιθυμίες του και να το απαλλάξει από αισθήματα ενοχής ή ευθύνης.

Η ακρόαση του παιδιού μπορεί να έχει διάφορους στόχους ανάλογα με το είδος και το αντικείμενο της διαδικασίας. Σε διαδικασίες που αφορούν τα δικαιώματα επιμέλειας, ο επιδιωκόμενος στόχος είναι συνήθως να εξευρεθεί το πλέον κατάλληλο περιβάλλον στο οποίο θα διαμένει το παιδί. Σε περίπτωση απαγωγής παιδιού, ο επιδιωκόμενος στόχος είναι συχνά να εξακριβωθεί ο χαρακτήρας και οι λόγοι των αντιρρήσεων του παιδιού όσον αφορά την επιστροφή του και να διαπιστωθεί το κατά πόσον το παιδί διατρέχει ενδεχομένως κίνδυνο. Στις περιπτώσεις αυτές υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο ότι οι γονείς προσπαθούν να επηρεάσουν το παιδί.

Χ. Συνεργασία μεταξύ κεντρικών αρχών και μεταξύ δικαστηρίων

Άρθρο 53-58

Οι κεντρικές αρχές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή του κανονισμού. Τα κράτη μέλη πρέπει να διορίζουν τουλάχιστον μια κεντρική αρχή. Το ιδανικό θα ήταν αυτές οι αρχές να συμπίπτουν με τις υφιστάμενες αρχές στις οποίες έχει ανατεθεί η εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης του 1980. Αυτό θα δημιουργούσε συνεργίες και θα παρείχε τη δυνατότητα στις αρχές να αντλήσουν όφελος από τις εμπειρίες που έχουν αποκτηθεί από τις αρχές σε υποθέσεις απαγωγής παιδιού.

Οι κεντρικές αρχές πρέπει να διαθέτουν επαρκείς οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους για να μπορούν να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους και το προσωπικό τους πρέπει να αποκτήσει κατάλληλη κατάρτιση πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Η χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών πρέπει να ενθαρρύνεται.

Ο κανονισμός προβλέπει ότι οι κεντρικές αρχές θα ενσωματωθούν στο Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις (Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο⁽¹⁾) και ότι θα συνέρχονται τακτικά στο πλαίσιο αυτού του δικτύου για να συζητούν σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού.

Τα ειδικά καθήκοντα των κεντρικών αρχών αναφέρονται στο άρθρο 55. Συμπεριλαμβάνουν τη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ δικαστηρίων η οποία θα είναι απαραίτητη ιδιαίτερα στην περίπτωση που μια υπόθεση παραπέμπεται από ένα δικαστήριο σε κάποιο άλλο (βλέπε Κεφάλαια III και VII). Σε αυτές τις υποθέσεις, οι κεντρικές αρχές πρέπει να χρησιμεύουν ως σύνδεσμος μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και των κεντρικών αρχών άλλων κρατών μελών.

Ένα άλλο καθήκον των κεντρικών αρχών είναι να διευκολύνουν τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ δικαιούχων γονικής μέριμνας προσφεύγοντας για παράδειγμα στη μεσολάβηση. Γενικά, θεωρείται ότι η μεσολάβηση μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε υποθέσεις απαγωγής τέκνου για να εξασφαλιστεί ότι το παιδί μπορεί

να συνεχίσει να βλέπει τον μη απαγωγέα γονέα μετά την απαγωγή και τον απαγωγέα γονέα μετά την επιστροφή του στο κράτος μέλος προέλευσης. Εντούτοις, η διαδικασία μεσολάβησης δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για να καθυστερεί αδικαιολόγητα την επιστροφή του παιδιού.

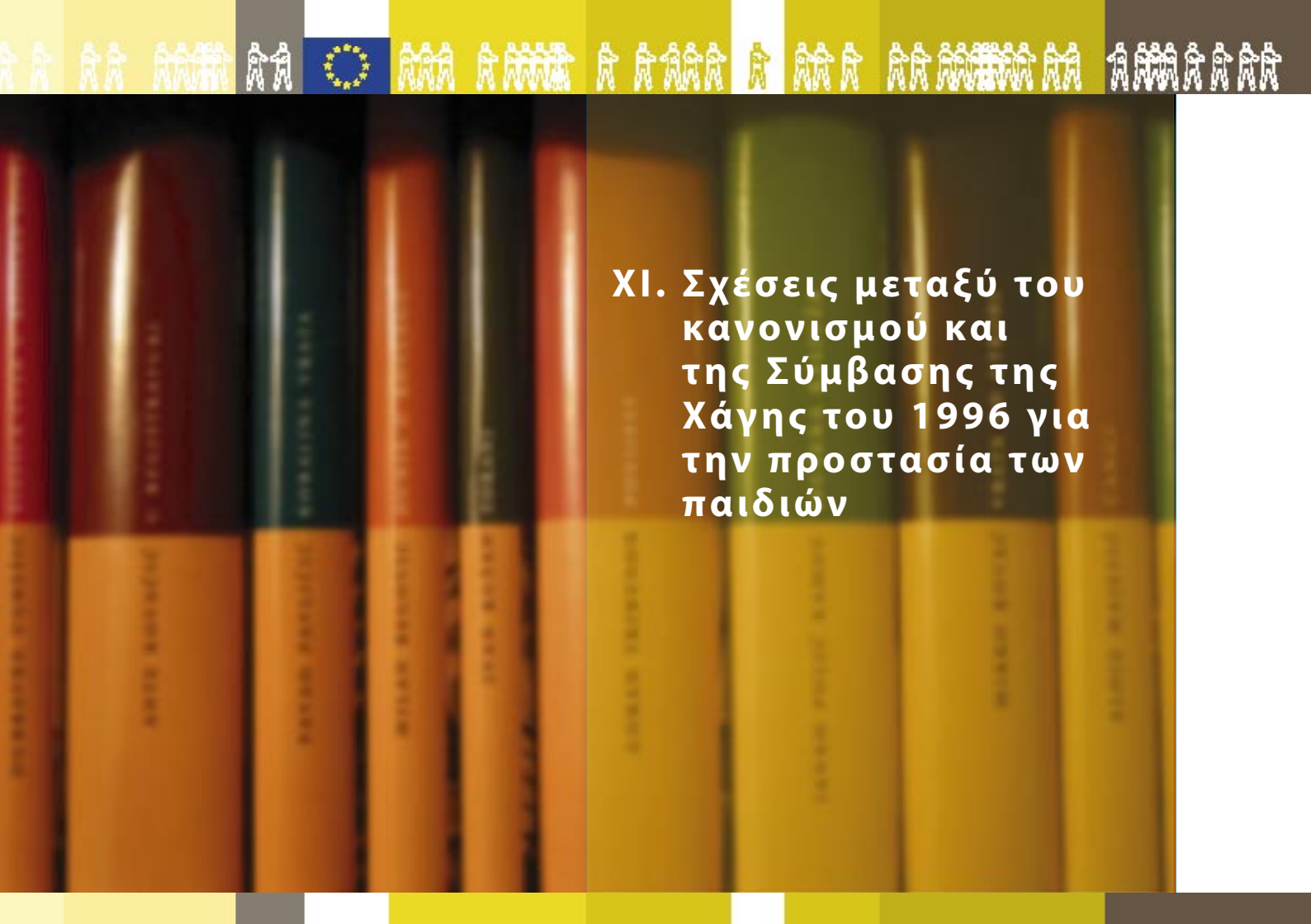
Οι κεντρικές αρχές δεν οφείλουν να εκτελούν αυτά τα καθήκοντα οι ίδιες αλλά μπορούν να το πράττουν μέσω άλλων υπηρεσιών.

Παράλληλα με τις αξιώσεις συνεργασίας των κεντρικών αρχών, ο κανονισμός αξιώνει από τα δικαστήρια διαφόρων κρατών μελών να συνεργάζονται για διάφορους σκοπούς. Ορισμένες διατάξεις επιβάλλουν ειδικές υποχρεώσεις στους δικαστές διαφορετικών κρατών μελών να επικοινωνούν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες στο πλαίσιο παραπομπής μιας υπόθεσης (βλέπε κεφάλαιο III) και στο πλαίσιο απαγωγής παιδιού (βλέπε VII).

Με σκοπό να ενθαρρυνθεί και να διευκολυνθεί αυτή η συνεργασία πρέπει να ενθαρρύνονται οι συζητήσεις μεταξύ δικαστών τόσο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου όσο και μέσω πρωτοβουλιών που διοργανώνονται από τα κράτη μέλη. Η εμπειρία της άτυπης “συμφωνίας συνεργασίας δικαστών” που διοργανώθηκε στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980 μπορεί να αποδειχθεί εποικοδομητική στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

Ενδεχομένως ορισμένα κράτη μέλη μπορούν να θεωρήσουν επωφελές να διορίσουν δικαστές συνδέσμους ή εξειδικευμένους δικαστές στο οικογενειακό δίκαιο για να συμμετέχουν στη λειτουργία του κανονισμού. Διακανονισμοί αυτού του είδους, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου, μπορούν να οδηγήσουν σε πραγματικό σύνδεσμο μεταξύ δικαστών και κεντρικών αρχών καθώς επίσης και μεταξύ δικαστών και κατ’ αυτόν τον τρόπο να συμβάλουν στην ταχύτερη επίλυση υποθέσεων γονικής μέριμνας σύμφωνα με τον κανονισμό.

(1) <http://www.europa.eu.int/civiljustice>

ΧΙ. Σχέσεις μεταξύ του κανονισμού και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών

ΆΡΘΡΑ 61, 62

Το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού είναι κατά πολύ παρόμοιο με εκείνο της Σύμβασης της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, εκτέλεση και συνεργασία όσον αφορά τη γονική μέριμνα και μέτρα για την προστασία των παιδιών ("η Σύμβαση της Χάγης του 1996"). Και τα δύο νομικά μέσα περιλαμβάνουν κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων γονικής μέριμνας.

Έξι κράτη μέλη έχουν επικυρώσει τη σύμβαση ή προσχωρήσει σε αυτή μέχρι σήμερα (Ιούνιος 2005): η Τσεχική Δημοκρατία, η Λετονία, η Εσθονία, η Σλοβακία, η Λιθουανία και η Σλοβενία. Τα υπόλοιπα κράτη μέλη, εξαιρουμένης της Ουγγαρίας και της Μάλτας, έχουν όλα υπογράψει αλλά δεν έχουν ακόμη επικυρώσει τη σύμβαση. Προβλέπεται ότι η σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ στα κράτη μέλη μόλις έχουν όλα επικυρώσει τη σύμβαση για λογαριασμό της Κοινότητας. Η σχέση μεταξύ των δύο νομικών μέσων διευκρινίζεται στα άρθρα 61 και 62.

ΆΡΘΡΑ 61 ΚΑΙ 62

Για να προσδιοριστεί το κατά πόσον ισχύει ο κανονισμός ή η σύμβαση σε μια συγκεκριμένη υπόθεση, πρέπει να εξεταστούν τα ακόλουθα ζητήματα:

■ **(α) Η υπόθεση αυτή αφορά ζήτημα που καλύπτεται από τον κανονισμό;**

Ο κανονισμός υπερισχύει της σύμβασης στις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών σε θέματα που καλύπτονται από τον κανονισμό. Κατά συνέπεια, ο κανονισμός

υπερισχύει σε θέματα διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης. Από την άλλη πλευρά, **η σύμβαση εφαρμόζεται** στις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά το **εφαρμοστέο δίκαιο**, δεδομένου ότι αυτό το ζήτημα δεν καλύπτεται από τον κανονισμό.

■ **(β) Το συγκεκριμένο παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στην επικράτεια κράτους μέλους;**

Εάν ισχύουν αμφότερες οι περιπτώσεις (α) και (β), ο κανονισμός υπερισχύει έναντι της σύμβασης.

■ **(γ) Η υπόθεση αφορά την αναγνώριση και/ή εκτέλεση απόφασης που έχει εκδοθεί από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους;**

Η ερώτηση (γ) πρέπει να εξεταστεί στη βάση του ότι οι κανόνες περί αναγνώρισης και εκτέλεσης του κανονισμού εφαρμόζονται σε όλες τις αποφάσεις που εκδίδονται από το αρμόδιο δικαστήριο κράτους μέλους. Δεν ενδιαφέρει το κατά πόσον το συγκεκριμένο παιδί κατοικεί στην επικράτεια ενός συγκεκριμένου κράτους μέλους ή όχι εφόσον τα δικαστήρια αυτού του κράτους έχουν αρμοδιότητα να λάβουν τη συγκεκριμένη απόφαση. Ως εκ τούτου, οι κανόνες περί αναγνώρισης και εκτέλεσης του κανονισμού εφαρμόζονται σε αποφάσεις που εκδίδονται από τα δικαστήρια κράτους μέλους ακόμα και αν το συγκεκριμένο παιδί κατοικεί σε τρίτο κράτος το οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος

της σύμβασης. Ο στόχος είναι να εξασφαλιστεί η δημιουργία ενός κοινού δικαστικού χώρου ο οποίος επιβάλλει ότι όλες οι αποφάσεις που εκδίδονται από αρμόδια δικαστήρια στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζονται και εκτελούνται σύμφωνα με ένα κοινό σύνολο κανόνων.

Άρθρο 12 (4)

Όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο II, το άρθρο 12 του κανονισμού εισάγει μια περιορισμένη δυνατότητα παρέκτασης αρμοδιότητας υπό την έννοια ότι ένα εκ των μερών μπορεί να επιλέξει να προσφύγει σε δικαστήριο κράτους μέλους στο οποίο το παιδί δεν έχει συνήθη διαμονή αλλά με το οποίο έχει παρά ταύτα στενό σύνδεσμο.

Αυτή η δυνατότητα δεν περιορίζεται σε καταστάσεις κατά τις οποίες το παιδί έχει συνήθη διαμονή στο εσωτερικό της επικράτειας κράτους μέλους αλλά εφαρμόζεται εξίσου όταν η συνήθης διαμονή του παιδιού ευρίσκεται σε τρίτο κράτος το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης της Χάγης του 1996. Σε αυτή την περίπτωση, η δικαιοδοσία η οποία βασίζεται στο άρθρο 12 πρέπει να θεωρείται ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού, ιδίως, αλλά όχι μόνον, όταν η διεξαγωγή διαδικασίας στο εν λόγω τρίτο κράτος θεωρείται αδύνατη (άρθρο 12 παράγραφος 4).

Αντιθέτως, εάν το παιδί έχει συνήθη διαμονή στην επικράτεια τρίτου κράτους το οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης, εφαρμόζονται οι κανόνες της σύμβασης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η διαδικασία διαζυγίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Σύνοψη των κανόνων που διέπουν τις γαμικές διαφορές

I Εισαγωγή

Οι διατάξεις του κανονισμού όσον αφορά τις γαμικές διαφορές έχουν ληφθεί από τον κανονισμό Βρυξέλλες II χωρίς καμία αλλαγή. Η βιβλιογραφία που έχει αφιερωθεί στον κανονισμό Βρυξέλλες II από την έναρξη ισχύος του την 1η Μαρτίου 2001 μπορεί ως εκ τούτου να χρησιμεύσει ως οδηγός εξίσου για τον παρόντα κανονισμό. Η επεξηγηματική έκθεση σχετικά με τη σύμβαση της 28ης Μαΐου 1998, η οποία προηγήθηκε του κανονισμού Βρυξέλλες II, μπορεί να είναι χρήσιμη προς το σκοπό αυτό (ΕΟΚ 221, 16.7.1998, σ. 27).

Ο κανονισμός περιλαμβάνει κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας και αναγνώρισης σε αστικές υποθέσεις όσον αφορά το διαζύγιο, το δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση γάμου ("διαζύγιο"). Το πεδίο εφαρμογής του περιορίζεται στη λύση των δεσμών του γάμου και δεν εφαρμόζεται σε δευτερεύοντα ζητήματα όπως οι περιουσιακές συνέπειες του γάμου ή οι λόγοι του διαζυγίου.

II Ποιού κράτους μέλους τα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία;

Ο κανόνας περί διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 3 ορίζει ένα πλήρες σύστημα βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας για να καθοριστεί το κράτος μέλος τα δικαστήρια του οποίου είναι αρμόδια. Ο κανονισμός ορίζει απλά το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία χωρίς όμως να ορίζει το δικαστήριο το οποίο είναι αρμόδιο στο εσωτερικό αυτού του κράτους μέλους. Το ζήτημα αυτό ανατίθεται στο εθνικό δικονομικό δίκαιο.

Ένα δικαστήριο στο οποίο υποβάλλεται αίτηση διαζυγίου οφείλει να προβεί στην ακόλουθη ανάλυση:

Έχω διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με τα άρθρα 3-5;

➤ ΝΑΙ

▼ ΟΧΙ

Μήπως το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με τον κανονισμό (Άρθρο 17);

▼ ΝΑΙ

▼ ΟΧΙ

Δηλώνω αυτεπαγγέλτως την έλλειψη δικαιοδοσίας (Άρθρο 17).

Εφόσον κανένα δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με τον κανονισμό, μπορώ να έχω δικαιοδοσία σύμφωνα με το το εθνικό μου δίκαιο ("υπολειπόμενη δικαιοδοσία") (Άρθρο 7).

Διάφορες εναλλακτικές βάσεις δικαιοδοσίας

Άρθρο 3

Δεν υπάρχει γενικός κανόνας δικαιοδοσίας όσον αφορά τις γαμικές διαφορές. Αντ' αυτού το άρθρο απαριθμεί διάφορες βάσεις δικαιοδοσίας. Οι βάσεις αυτές είναι εναλλακτικές υπό την έννοια ότι δεν υπάρχει ιεράρχηση μεταξύ τους.

Το άρθρο 3 του νέου κανονισμού Βρυξέλλες II απαριθμεί επτά εναλλακτικές βάσεις δικαιοδοσίας σε υποθέσεις διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης του γάμου. Οι βάσεις δικαιοδοσίας δεν προηγούνται η μια της άλλης και οι σύζυγοι μπορούν να υποβάλλουν αγωγή διαζυγίου στα δικαστήρια του κράτους μέλους:

- (α) της συνήθους διαμονής τους ή
- (β) της τελευταίας συνήθους διαμονής αν ένας εξ αυτών συνεχίζει να διαμένει εκεί ή
- (γ) της συνήθους διαμονής οποιουδήποτε εκ των συζύγων σε περίπτωση κοινής αγωγής διαζυγίου ή
- (δ) της συνήθους διαμονής του εναγομένου ή
- (ε) της συνήθους διαμονής του ενάγοντος υπό τον όρο ότι αυτός ή αυτή έχει διαμένει εκεί τουλάχιστον ένα έτος πριν από την κατάθεση της αγωγής ή
- (στ) της συνήθους διαμονής του ενάγοντος υπό τον όρο ότι αυτός ή αυτή έχει διαμένει εκεί τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την κατάθεση της αγωγής και είναι υπήκοος αυτού του κράτους μέλους ή
- (ζ) της κοινής τους ιθαγένειας (στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας "common domicile").

Οι βάσεις δικαιοδοσίας είναι αποκλειστικές υπό την έννοια ότι ο σύζυγος που έχει συνήθη διαμονή σε ένα κράτος μέλος ή είναι υπήκοος ενός κράτους μέλους (ή στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας έχει "domicile") μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος μόνο δυνάμει του κανονισμού.

Παράδειγμα:

Ένας υπήκοος του κράτους μέλους Α τελεί γάμο με γυναίκα η οποία είναι υπήκοος του κράτους μέλους Β. Το ζευγάρι έχει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος Γ. Μετά από μερικά έτη, ο γάμος τους αντιμετωπίζει κρίση και η σύζυγος επιθυμεί να διαλυθεί. Το ζευγάρι μπορεί να υποβάλει αγωγή διαζυγίου ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους Γ σύμφωνα με το άρθρο 3 μόνο στη βάση του ότι έχουν τη συνήθη διαμονή τους εκεί. Η σύζυγος δεν μπορεί να προσφύγει στα δικαστήρια του κράτους μέλους Β στη βάση του ότι είναι υπήκοος αυτού του κράτους, δεδομένου ότι το άρθρο 3 προϋποθέτει την κοινή ιθαγένεια των συζύγων.

Ο κανόνας παρέκτασης της αρμοδιότητας του άρθρου 12 ορίζει ότι ένα δικαστήριο στο οποίο έχει υποβληθεί αγωγή διαζυγίου σύμφωνα με τον κανονισμό είναι εξίσου αρμόδιο να εκδικάσει οποιοδήποτε ζήτημα σχετικό με τη γονική μέριμνα το οποίο συνδέεται με το διαζύγιο εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις (βλέπε κεφάλαιο II, σημείο 2 γ).

III Τι συμβαίνει εάν ασκηθούν αγωγές σε δύο κράτη μέλη;

Άρθρο 19 (1)

Μόλις ασκηθεί η προσφυγή σε δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού και το δικαστήριο κηρύξει εαυτό αρμόδιο, τα δικαστήρια άλλων κρατών μελών δεν έχουν πλέον δικαιοδοσία και πρέπει να απορρίψουν οποιαδήποτε επόμενη αγωγή. Ο σκοπός του κανόνα “εκκρεμοδικίας” είναι να κατοχυρώσει την ασφάλεια δικαίου, αποφεύγοντας παράλληλες αγωγές και την πιθανότητα ασυμβίβαστων αποφάσεων.

Η διατύπωση του άρθρου 19 παράγραφος 1 έχει τροποποιηθεί ελαφρά σε σύγκριση με το άρθρο 11 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού Βρυξέλλες II. Αυτή η τροποποίηση έγινε για να απλουστευθεί το κείμενο χωρίς να αλλάξει η ουσία.

Το άρθρο 19 παράγραφος 1 καλύπτει δύο καταστάσεις:

- (α) Αγωγές με το αυτό αντικείμενο και την αυτή βάση εγείρονται ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών και
- (β) Αγωγές που δεν έχουν την ίδια βάση αλλά είναι “συναφείς αγωγές” εγείρονται ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών.

Διαγράμματα

Μεταβατικές διατάξεις (άρθρο 64)	σ. 9
Διατήρηση της αρμοδιότητας της προγενέστερης συνήθους διαμονής του παιδιού (άρθρο 9)	σ. 19
Παραπομπή σε δικαστήριο καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση (άρθρο 15)	σ. 27
Δικαιοδοσία σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών (άρθρο 10)	σ. 39
Η επιστροφή του παιδιού (άρθρο 11)	σ. 43
Διαδικασία σε υποθέσεις απαγωγής παιδιού	σ. 49

Φωτογραφίες

σ. 14: Pawel Wyndis
σ. 28: Olivier Pollet
σ. 32: Vera Berard, Cindy Kalamajka
σ. 36: Adrian Y., Bob Smith
σ. 56 Andy Stafiniak

Πρακτικός οδηγός για την εφαρμογή του νέου κανονισμού Βρυξέλλες II

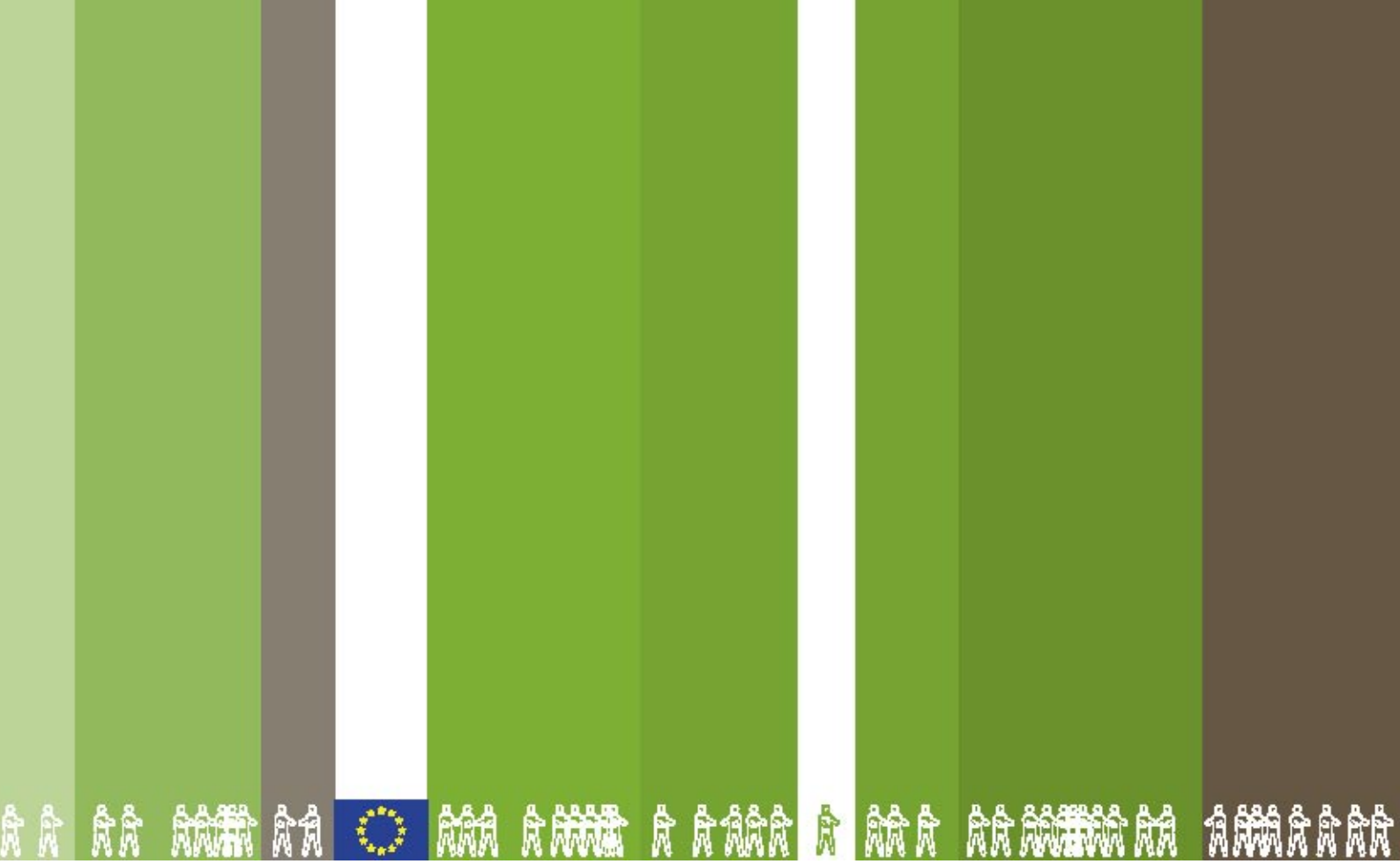
(Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27 Νοεμβρίου 2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000)

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 2005

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται, εφόσον αναφέρεται η πηγή.

Τυπώθηκε στο Βέλγιο, Οκτωβριος 2005

Τυπώθηκε σε λευκό χαρτί χωρίς χλώριο.

www.europa.eu.int/civiljustice